

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HÖG MÅN

ILLUSTRERAD TIDNING
GRUNDLAGD-AV
FÖR KVINNAN OCH HEMMET
FRITHIOF HELLBERG

SONDAGEN DEN 23 OKTOBER 1921

HUVUDREDAKTOR:
ERNST HÖGMAN.

ANDRE REDAKTOR:
EBBA THEORIN.

TVÅ MÄRKLIGA PREMIÄRER

Verdis lyriska tragedi "Macbeth" på Kgl. teatern. De båda övre bilderna till vänster och höger: Lady Macbeth (fru A. Whitefield-Althén) och Macbeth (hr Richter). Grupp-bilder: bankettscenen i tredje akten. — Mitt-bilden: Alexander Moissi som Fedja i Tolstoj's "Det levande liket". — Almberg & Preinitz foto. (Se vidare under Kvällar på parkett sid. 1012.)

BARN AV VÅRDSVECKANS KÄRNA:

DE SEX LÄKARNAS FÖREDRAG

NÄR DR LICHTENSTEIN DEN 8 OKT. talade i Konstakademien om alla mödrars fruktan, *engelska sjukan*, var salen som vanligt under veckan fylld till trängsel. Vi återge här nedan i största korthet några punkter ur hans föredrag.

Vad är engelska sjukan?

Under normala förhållanden är barnets ben-system fast, därför att i cellerna äro inlagrade kalksalter. Engelska sjukan innebär, att skelettets ben bli böjliga och mjuka på grund av bristande kalkinlagring. Den otillräckliga kalkinlagringen återigen orsakas av en rubbning i barnets ämnesomsättning. Genom benens böjlighet och mjukhet kunna uppkomma missbildningar av olika slag.

Engelska sjukan har förekommit i alla tider. I början av 1600-talet uppträdde den epidemiskt i Europa och beskrevs särskilt från England — därav namnet.

Nu mera grasserar den framför allt i de stora städerna och där företrädesvis i fattigkvarteren där trångboddheten m. m. ropar på sådana gäster. Hos storstädernas arbetarbefolkning ha 90 proc. av barnen mer eller mindre framträdande tecken på engelska sjukan.

Bröstbarnen äro väl skyddade mot engelska sjukan.

Vi känna en mängd bidragande orsaker till engelska sjukans uppkomst, om också icke den yttersta.

I vissa familjer finns en ärftlig disposition för sjukdomen. För tidigt födda barn och tvillingar få den jämförelsevis lätt. Och en viktig faktor är framför allt uppfödningen. Bröstbarn äro i synnerligt hög grad skyddade mot sjukdomen, och få de den, tar den aldrig svåra former. Det är de onaturligt uppfödda barnen, som äro utsatta för engelska sjukan: barn, som uppfödas med komjölk eller — vad som är ännu sämre — näringspreparat. Näringspreparaten få bara betraktas som en nödfallsutväg, som användes helst blott efter läkares ordination. Under särskilt svåra näringsförhållanden — såsom i våra dagars Wien — kunna även äldre barn få engelska sjukan.

Engelska sjukan är en sjukdom, som är tacksam för en rationell behandling. Dennes huvudprinciper äro: god hygien, lämpligt sammansatt föda, ev. medicin, såsom fiskolja, och i vissa svåra fall kirurgisk-ortopediska ingrepp.

Kvacksalvaren använder samma medel mot engelska sjukan som mot — frossan.

För det starkt florerande kvacksalveriet med engelska sjukan måste varnas med allt eftertryck. Man förstår vad kvacksalvarnas "smörjningskurer" äro värda, när man hör att de äro till punkt och pricka desamma som användes för hundra år sedan mot — malarian. När malarian eller frossan hade utrotats ur Sverige, där den grasserade svårt på 1700-talet, överflyttade kvacksalvarna helt enkelt både frossans populära namn, "ältan", och kurer på engelska sjukan.

*

Deltagarna i våra rundturer hade också förmånen att få bese *Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn*, dit ju små patienter från hela landet komma, numera också spädbarn. Överläkaren *dr Lichtenstein* visade anstalten, och deltagarna fingo det

starkaste personliga intryck av sanningen i hans ord, att ett sjukhus verkligen inte är något avskräckande ställe, dit mödrarna behöva vara rädda att skicka sina barn — tvärtom, i många fall ha barnen vida bättre av att vårdas på sjukhus än i hemmet. I ett litet improviserat föredrag under förevisningen kom *dr Lichtenstein* också in på de gränsområden, där läkaren och uppfostraren mötas.

Barn med ovanor ha gott av att komma på sjukhus.

Ett slag av patienter, som man numera ofta, yttrade *dr L.*, tar in på sjukhuset och som ha stor nytta av behandlingen där, äro de nervösa och svåruppfostrade barnen — barn, som t. ex. inte vilja sova om nätterna eller inte äta eller endast äta vissa rätter. För ett sådant barn kan boten — och en mycket snar bot, som kommer av sig själv — ligga redan i att det kommer bort från den vanliga omgivningen, i vilken det kanske är centrum för uppmärksamheten. Det behöver inte alls vara moderns fel, att barnet hemma konstnar med maten o. s. v. — men där hemma känner barnet, att det till slut i alla fall råar på sin mamma, och därför ger det inte med sig, hon må göra vad hon vill. Men när det kommer på sjukhuset och får sin mat med de andra barnen, faller det inte det nervösa barnet in att konstra.

Sjukhuset får också ofta mottaga spädbarn, som ha alla möjliga vanor och ovanor — t. ex. den att vilja bli burna om nätterna — och redan efter ett par dar ha de kommit in i regelbundna vanor. Om ett spädbarn, som är friskt, ändå inte är snällt, så är skulden vanligen mammans.

Barn som bli nervösa därför att föräldrarna syssla för mycket med dem.

Man hade på sjukhuset just en liten flicka, som kommit från ett barnhem såsom i hög grad efterbliven. På sjukhuset lekte och sysslade sköterskorna med den lilla, och snart började hon vakna upp. Hennes efterblivenhet berodde till väsentlig del på att vederbörande på barnhemmet icke förstätt att sysselsätta sig med henne.

Å andra sidan skall man akta sig för att syssla för mycket med barnen. När den förstfödde kommer, händer det, att föräldrarna sysselsätta sig alldeles för mycket med honom; också kan läkaren konstatera, att nervösa rubbningar äro mycket vanligare hos de förstfödda och enda barnen än hos dem, som äro nr 2 eller 3.

Under de första sex månaderna av sin levnad skall barnet få ligga i fred, få sin mat och kroppsliga vård. När det blir äldre skall det framför allt lära sig att sysselsätta sig själv. När det är ett år eller däröver skall det vara belåtet med att sitta ensamt för sig själv och leka — kan det inte det, beror det i regel på oklok uppfostran.

*

Doktor *Greta Muhl*s föredrag i Konstakademien hölls över ämnet *Tandsprickning* och åhördes likaså av ett talrikt, intresserat auditorium.

Tandsprickningen en sjukdomsorsak, trodde antiken och medeltiden.

Under antiken, började *dr Muhl*, rådde den uppfattningen att tandsprickningen var

en sjukdomsorsak och alla sjukdomar, som drabbade det späda barnet under tandsprickningsperioden: inflammationer, hosta, utslag, kräkningar, danssjuka, konvulsioner m. fl., berodde på dessa »främmande kroppar» som bröto igen tandköttet. Både Hippokrates och Gallenus och andra läkare före och efter Kristus driva denna sats, och även under medeltiden trodde man blint på denna teori. Konvulsioner hos späda barn förklarades på denna tid så: i den del av hjärnan, där livet har sitt säte och därifrån livsandan avsöndras och skickas genom nerverna till musklerna uppstod genom tandspricka en sjuklig retning. Genom denna blev fördelningen av livsandan oriktig, så att somliga muskler fingo för många, andra för få sådana och därigenom uppstod konvulsionerna det s. k. tandslaget, en i gamla tider och delvis ännu mycket fruktad sjukdom. För att underlätta tändernas genombrytande och undvika tandslaget användes de underligaste behandlingsmetoder. I en medicinsk bok från 1700-talet förordas sålunda på fullt allvar bl. a. följande medel: Man bör gnida spädbarnets tandkött med smör, mandelolja eller stektä fikon, om detta ej lindrar, slå åder, sätta blodiglar eller skära igenom tandköttet och många andra liknande barbariska metoder.

Vanföreställningen om tandsprickning som sjukdomsorsak lever delvis ännu kvar.

En tysk läkare, *Wichmann* var den förste, som uppträdde mot teorin och visade att konvulsioner, en vanlig början till barnsjukdomar, ej bero på tandsprickning. Men trots vetenskapens framsteg lever det ännu kvar en föreställning i folkmedvetandet att en del sjukdomar (tandslag, diarrhé, hosta, kramp), bero på tandsprickningen. Talaren hade själv under flera år på barnsjukhus och barnhem där hon tjänstgjort, kunnat dagligen följa barnens utveckling under tandsprickningsperioden. De vägdes, temperaturen mättes, avföringarna kontrollerades dagligen, och man kunde konstatera att sjukdomar, beroende på tandsprickning, ej existera. Det visar sig även att antalet magsjukdomar, de vanligaste sjukdomarne under den tidigaste barnåldern, äro talrikast under första halvåret, då tänderna ej ännu brutit fram; deras frekvens sjunker sedan allt efter som barnet blir äldre och vid den tid då hörntänderna, vilka ansetts vara de farligaste tänderna, vid 2-årsåldern bryta igenom är antalet fall av dessa sjukdomar endast 1/5 av antalet under första halvåret. Varför har man då så envist hängt fast vid teorien om tandsprickningen som sjukdomsorsak? Jo, en viktig orsak därtill torde vara att en av barnålderns mest fruktade sjukdomar, konvulsioner utan feber till tiden sammanfaller med tandsprickningen och man trott dessa vara en följd av tändernas frambrytande. Senare tiders forskning har dock klart visat, att konvulsioner utan feber, sådana som späda barn bruka lida av, oftast äro en följd av engelska sjukan. I regel sker tandsprickningen utan några som helst smärtor eller obehag hos barnet, och endast hos nervösa barn kan man tala om några större obehag vid tandsprickningen. Den fara, den falska föreställningen om tandsprickningen som

Iduns byrå och expedition,

Mästern Samuelsgatan 45, Stockholm.

Redaktionen: kl. 10—4. Expeditionen: kl. 9—5.
Riks 1646. Allm. 9803. Riks 1646. Allm. 6147.
Red. Högman: kl. 11—1. Annonsskont.: kl. 9—5.
Riks 8660. Allm. 402. Riks 1646. Allm. 6147.

Iduns prenumerationspris:

Idun A, vanl. uppl. med julnummer:	Idun B, praktuppl. med julnummer:
Helt år ..... Kr. 17:—	Helt år ..... Kr. 22:—
Halvt år ..... " 8:75	Halvt år ..... " 11:50
Kvartal ..... " 4:50	Kvartal ..... " 6:—
Månad ..... " 0:35	Månad ..... " 2:25

Iduns annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:

38 öre eft. text.	Utländska annonser:
42 öre å textside.	45 öre efter text., 50 öre
20 % förhöjning för å textside, 20 % förh.	
särskild begärd plats. för särsk. begärd plats.	

sjukdomsorsak haft med sig, har varit och är allttjämt, där vanföreställningen ännu lever kvar, att man försummat ge barnen den sakkunniga vård, de behövt för den sjukdom de haft.

*

Doktor Gösta Grund hade till ämne för sitt föredrag valt Några läkarsynpunkter på barnens fostran och det var en intresserad skara av mödrar och barnvårdarinnor som mött upp för att höra hans lärrika anvisningar.

Min erfarenhet har lärt mig, så ungefär började talaren, att många föräldrar ej förstå vilken betydelse för hälsan en förständig fostran har. Och många bekymrade mödrar, som besöka mig, bli förvånade då de ofta i stället för medikamenter få hälsoregler. Det skulle emellertid ej finnas så många nervösa barn om förståelsen för uppfostran vore lika stor som förståelsen för uppfödningen. Genom oriktig psykisk behandling framkallas hos barnet överkänslighet, som bl. a. brukar yttra sig i aptitlöshet, rubbning i sömnen, smärtor i huvud och buk, o. s. v. De nervösa rubbningarna hos barnen äro nu snarare i tilltagande än avtagande. Ett av de kraftigaste medlen att avvärja denna fara för folkhälsan är en rationell fysisk och psykisk fostran.

Hur bör ett barn fostras under spädbarnsperioden?

Redan spädbarnet bör fostras till punktlighet och ordning. Alltså bestämda måltidstimmar, lugn behandling. Oroliga mödrar överdriva betydligt faran för uppkomst av bräck genom skrik. Man kan gott låta ett friskt barn skrika ut och bör ej skämma bort det genom att oupphörligt ta det ur bädden eller ge det mat. En mor som på detta sätt ger vika för barnet skaffar både sig och barnet svåra obehag för framtiden. Ett vanligt fel är att man sysset sig för mycket med spädbarn. Dessa behöva i denna tidiga ålder ingen underhållning, de behöva få sova i fred. Barnet skall också uppfostras till självbehärskning och ej få skrika sig till leksaker. Redan i andra halvåret skall man uppfostra barnet till renlighet genom att på bestämda tider hålla fram det.

Hur barnet bör fostras efter första levnadsåret.

Vid ett litet barns fostran bör man alltid komma ihåg, att all schablon är förkastlig, man måste individualisera uppfostran. Och man har att genomföra sina regler utan att inkräkta på barnets naturliga glättighet eller på dess frihet. Resultatet beror ej blott på modern, utan alla medlemmar av familjen inverka nyttigt eller skadligt på barnets fostran, en omständighet som alltför lätt förbises. En fullständig överensstämmelse mellan föräldrarna är all uppfostrans A och O. Det duger ej att t. ex. modern tillåter en sak, som fadern nyss förbjudit, eller tvärtom. Tillser man blott, att en given tillsägelse alltid — kostad vad det vill — genomföres, blir uppfostran lätt. Ett mycket vanligt fel är att uppfostraren käxar. Detta tröttrar barnet, man fordrar för mycket av barnet och uppfostraren förlorar i respekt.

Vad den viktiga frågan om bestraffning angår gör ett strängt ord ofta nytta, notabene från en person med respekt. Kropps-

lig aga kan i en del fall vara lämplig för barn på 2—4 år, för barn i skolåldern bör den vara överflödig. Lugn vid bestraffning är ett oundgängligt villkor. Straffar man ett barn genom att undanhålla något, leksaker, ett nöje, etc. får man komma ihåg att detta undanhållande ej får sträckas ut över flera dagar. Barnet glömmmer då varför det straffats, och straffet har ej önskad effekt. Särskilt mödrar böra komma ihåg att ej omedelbart efter ett straff smeka barnet utan till en början vara något återhållsamma, för att barnet skall minnas straffet och dra lärdom av det.

Kindergarten en välsignelse för ensamma barn.

En viktig regel är att ej forcera barnets andliga egenskaper genom för mycket prat och genom att för mycket sysselsätta sig med barnet. En motvikt mot denna forcering ligger i umgänget med jämnåriga. Kindergarten är för ensamma barn en verklig välsignelse. En vanlig invändning mot Kindergarten är infektionsfaran. Det är ju möjligt att ett barn i Kindergarten kan få en barnsjukdom, men dels skulle detta barn i alla händelser kunnat få en sjukdom även på annat sätt, dels kan faran av en isolering vara mycket större än faran av smittosam sjukdom, ådragen i Kindergarten.

Barnets fostran vid bordet och under sjukdom.

En felaktig uppfostran vid måltiderna leder lätt till aptitlöshet hos barnet, modern bör på inga villkor lirka och leka med barnet för att få det att äta eller ängsligt aktgiva på varje barnets tugga. Detta kan hos ett barn alstra ångest för måltidstimmar eller också kan det betrakta måltiderna som en lek. Det finns fall, då aptitlöshet från barndomen varat ända tills vederbörande blivit vuxen allt beroende på oförständig fostran.

Även under sjukdom bör barnets fostran fortsätta och ej, som så vanligt är, avstanna. Ju mindre affär man gör av en lindrig åkoma hos barn, desto bättre. Ängsliga frågor efter symptom enervera barnet och kunna alstra inbillade sjukdomssymptom. Sjukdomsförloppet blir ej sämre för barnet om man fortsätter dess fostran, tvärtom.

*

D:r Arthur Fürstenberg talade på onsdagen inför ett talrikt intresserat auditorium över ämnet Uppfödning av Späda barn.

Det finnes egentligen endast ett sätt att uppföda späda barn och det är vid bröstet. Alla andra uppfödningssätt äro palliativ och kunna i intet-hänseende jämföras med den naturliga uppfödningen. Men artificiell uppfödning kommer ju dock till användning och detta när modern av en eller annan anledning ej kan eller icke får amma sitt barn. Ungefär 90 proc. av alla mödrar kunna dia sina barn under deras första levnadsveckor och ungefär 79 proc. åtminstone i 3 å 4 månader. Sociala förhållanden — eller rättare missförhållanden — tvinga ofta mödrarne att helt eller delvis avstå från att giva sina barn bröstet. Såväl härvid som ock vid alla andra fall borde det vara allas skyldighet att uppmuntra de unga mödrarne att fylla sin första modersplikt, men så sker långtifrån alltid. Och dock är modern — isynnerhet vid första barnets födelse — i stort behov av stöd och uppmuntran för att återvinna första tidens mångahanda svårigheter.

Ett par ord endast om digivningens teknik! Giv barnet mat på bestämda tider — ver 4:de timma —, låt det sova i 8

timmar på natten, giv det ett bröst i målet, det får därigenom även den i bröstet befintliga feta mjölken och modern sinar icke så lätt, låt barnet ligga allra högst 20 minuter vid bröstet — vårtorna tåla icke för långvarig sugning —! Tro icke, att barnets skrik alltid tyder på hunger, det verkligt hungrande barnet skriker mindre ofta, ligger lugnt och stilla, liksom för att spara sina krafter och det barn, som får för mycket mat, är det skrikigaste!

Vågen kan härvidlag vara till stor nytta, men gå icke till överdrift vid vågens användning genom att städse väga barnet före och efter vart mål, det endast enerverar en känslig moder! Är modern påpasslig och klok, ser hon även utan vågens hjälp, om barnet fostrar sig väl. En sak, som ofta förbises, är, att barnen törsta utan att vara hungriga, då man bör giva barnet några teskedar vatten, som åtminstone här i Stockholm med dess goda dricks-vatten kan vara okokt.

När barnet blivit 7 å 8 månader gammalt, bör det avvänjas. Redan dessförinnan tvingas många mödrar att giva barnen bröstet + flaska, d. v. s. med flaskan fylla ut den behövliga kvantiteten, när bröstet ej längre kunna tillfredsställa barnets behov. Digivningen avbrytes ej vid inträffad sjukdom hos modern, om icke läkaren så föreskriver. Ej heller vid den hos cirka 50 proc. av alla digivande återkommande regleringen.

Näringsrubbningarna hos bröstbarnen kunna bero dels på fel i digivningens teknik, dels på infektioner, såsom t. ex. snuva, och dels på konstitutionella brister hos barnet. Vad infektionerna beträffar, äro de späda ytterst mottagliga för smitta, varför en hostande eller en med snuva försedd moder helst bör bära en duk framför näsa och mun vid barnets skötsel och ofta rengöra sina händer.

Vad den konstgjorda uppfödningen angår, så veta vi väl, att ständigt steriliserad föda i längden verkar skadligt — barnen bli bleka och slappa i hullet — men då man för den stora allmänheten skall ge förhållningsregler, måste man fasthålla vid att koka barnets mjölkblandningar. Alla kunna ej få mjölk från s. k. Kontrollerade ladugårdar, där djuren och personalen är undersökta, särskilt på tuberkulos. Det är ej heller av nöden. Bor man i närheten av en ladugård, som hålles relativt snygg och där djuren enligt veterinärens utsago äro friska, kan man låta mjölka i rent kärl, hastigt föra ut mjölken ur ladugården och i täckt kärl bevara den på kallt ställe, till dess att den skall begagnas.

I de flesta läroböcker i barnavård finnas noggranna tabeller, hur stark födan bör vara, i hur stor mängd den bör givas för olika åldrar av första levnadsåret. Men då icke endast åldern utan ock barnets vikt härvid bör vara avgörande, anser jag dylikt schema olämpligt.

Den vanligaste metoden att uppföda barn med komjölksblandningar är att späda mjölken med vatten och att tillsätta socker. Därvid bör man ej gärna använda mjölksocker, som är det socker, som jäser mest i tarmen. Av de här i Sverige brukliga sockerslagen, torde det minst jäsende vara Astra-Maltos. Mer än 5 proc. socker på hela blandningen får icke tillsättas.

För att ersätta fettbristen i blandningen kan grädde någon gång behövas tillsättas, men då fett bidrager till jäsningen i tar-

EKSTRÖMS VANILINSOCKER

men, bör det endast vara för kortare tid. På sista tiden har man sett fördel av att tillsätta smör i stället för grädde.

Vid mjölkens utspädning brukar man numera använda avkok på gryn eller mjöl, varvid man börjar med svagt havregrynsvatten med 5 gram på 1 liter vatten.

Andra uppfödningemedel äro kärnmjölksvälling, som är fettfattig, Kellers maltsoppa, som tillagas av maltextrakt, mjölk, vatten och mjöl, Finkelsteins äggvitemjöl och Czernys smörmjölksvälling, vilka alla endast böra komma till användning efter läkares föreskrift. Czernys smörmjölksvälling, sammansatt av mjölk, vatten, smör, mjöl och socker tyckes vara ett stort framsteg på den konstgjorda uppfödningens väg och användes f. n. i stor utsträckning och till stor fördel. Vid den i sommar avhållna nordiska barnläkarekongressen var den föremål för livlig debatt, varvid så gott som alla, som yttrade sig i denna, uttalade sin tillfredsställelse med detta nya uppfödningemedel.

I vårt land med den rikliga tillgången på god mjölk hava vi ej så stort behov av alla de preparat för uppfödning, som vi i rikt mått återfinna på den nu pågående utställningen; i de stora världsstäderna spela de säkerligen en avsevärd roll.

Till sist än ett påpekande av den konstgjorda uppfödningens svaghet gentemot den naturliga och ett giv akt med avseende på nyföddas uppfödning med komjölksblandningar. Få dessa därvid fasta avföringar, kan man lugnt fortsätta, få de diarré, bör man helst söka anskaffa naturlig näring. Hungerkurer på c:a 12 timmar, som hos äldre späda barn därvid visa gott resultat, kunna vara livsfarliga för de nyfödda.

Som läkare vid Södra Dispensären har d:r Conrad Sundell en rik erfarenhet, som han lade fram inför den fulltaliga publiken i Konstakademien torsdagen den 13.

Tuberkulossmittans problem i allmänhet.

Numera tror man, framhöll han, att tuberkulobacillerna komma in i människan redan vid späda ålder, då hon är mera motståndslös mot bacillerna, och att deras verkningar oftast inte utbryta förrän senare. När en person insjuknar i tuberkulos, kan alltså smittan ligga mycket långt tillbaka i tiden, men själva insjuknandet beror då på att kroppens skyddskrafter mot bacillerna nersatts, t. ex. genom en annan svår sjukdom. Lungtuberkulosen utbryter vanligen i 20—30-årsåldern, då kanske de ungas krafter frestas särskilt genom att de komma ut i förvärvsarbetet.

90 proc. av de fattigas barn ha fått smittan.

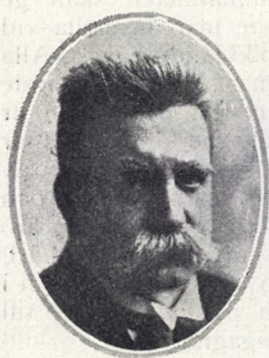
Tuberkulossmittan är så vanlig bland t. ex. det fattiga folket på Södermalm i Stockholm, där d:r Sundell har sitt egentliga klientel, att vid insprutning av tuberkulin på barn, som nått andra levnadsåret, reagera över hälften, och av något äldre barn reagera 85 à 90 proc. Men naturligtvis få de allra flesta av dessa ej något men i framtiden. Det finns t. o. m. de som tro, att någon smitta i barnåren ger ett relativt skydd mot senare smitta.

Tuberkulosen är i hög grad en bostadsjukdom och en fattigsjukdom samt därigenom också en social sjukdom. Den kan icke utrotas, om icke den fattigare befolkningen får bättre och rymligare bostäder. Att två rum och kök blir minimum av utrymme i ett arbetarhem — det är det vi småningom skola eftersträva.

På lördagen den 8 och onsdagen den 12 avlades besök på Barnavård, Stadshagen, där föreståndarinnan fru Alette Béen, höll ett kortare instruktivt föredrag om spädbarnsvård med demonstration. Deltagarna i rundturen, som båda gångerna uppgingo till ett sjuttioal, fingo därefter med fru Béen som ciceron genomgå hela institutionen. Med livligt intresse besåg man de ljusa soliga salarna, där de 42 spädbarnen lågo i sina prydliga bäddar, solloggian, där de under vintern ligga i sina påsar för öppna fönster timmar i sträck, det inventiösa badrummet, där bl. a. varje barn har sin egen numrerade lilla hink, och lekrummet med de glada röda möblerna och Pelle Snyggs lärorika historia som tavla på väggen. Det var med en känsla av att väl ha tillbragt sin förmiddag som rundtursdeltagarna, åtskilliga erfarenheter rikare, styrde sina steg ned mot staden.

Barnavårdsveckans sjunde föredragshållare var d:r Axel Höjer, som när »veckan» på allmän begäran förlängts tre dagar talade i Konstakademien lördagen den 15. Det ämne, d:r Höjer behandlade, Vitaminerna i barnens näring är så intressant och de forskningsresultat han i föredraget berörde så nya, att Idun trots det vara lämpligast återkomma till det i nästa nummer i stället för att nu i pressläggningen — d:r Höjers föredrag var som sagt det sista i raden — beröra det med endast ett par tre rader. D:r Höjer har älskvärt lovat att själv i populär form ge våra läsare en framställning av dessa egendomliga nyupptäckta ämnens betydelse för de vuxna men särskilt för spädbarnen.

D E N N Y A M I N I S T Ä R E N

Stats- och utrikesminister H. Branting.

Justitieminister A. Åkerman.

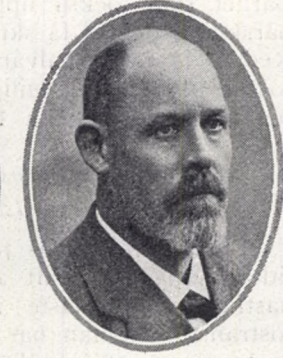
Försvarsminister P. A. Hansson.

Socialminister H. Lindqvist.

Kommunikationsminister A. Örne.

Finansminister F. W. Thorsson.

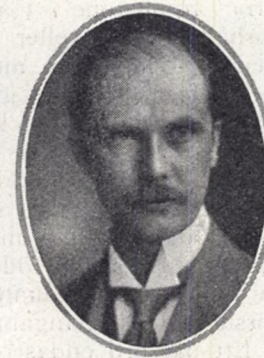
Ecklesiastikminister O. Olsson.

Jordbruksminister S. Linders.

Handelsminister C. E. Svensson.

Konsultativa statsrådet R. Sandler.

Konsultativa statsrådet T. Nothin.

Konsultativa statsrådet K. J. D. Schlyter.

IDOZAN
Skadar ej tänderna.

är utmärkt aptitgivande och stärkande järnmedicin **FÖR BARN** som lida av **dålig matlust och klenhet**. Idozan är framställd efter läkarevetenskapens nyaste fordringar och med hög järnhalt. Ger **överraskande resultat**. För småbarn anbefalles alkoholfri Idozan. Erhålles å alla apotek. Rådfråga läkare.

KAMMA RAHBEK OCH THOMASINE GYLLEMBOURG

TVÄNNE MÄRKESKVINNOR I DANSKT KULTURLIV. FÖR IDUN AV MARIA HOLMSTRÖM.

(Forts fr. n:r 40.)

VI.

THOMASINE HEIBERGS NYA ÄKTENSKAP.

SÅ FLYTTADE DÅ THOMASINE UT till Ruhedal, utsägligt lycklig att som Gyllembourgs maka få dela hans hem, förljuva hans liv. Allt hade hon offrat för sin kärleks skull, kämpat, lidit och — segrat. Blev segern ljuv? Ack nej! Redan nu kan sägas ifrån, att hennes nya äktenskap ingalunda blev en dans på rosor.

Svår var den dagliga, gnagande längtan efter sonen. Och svåra voro nätternas mörka, oroliga drömmar om Heiberg. Hennes lycka var ju köpt på bekostnad av hans frihet och för priset av skilsmässa från hennes enda, älskade barn.

Härtill kom Gyllembourgs dåliga ekonomi. "Ack", utbrister hon i ett brev till honom, "varför skola de eländiga, de förskräckliga pengarna förminska den lycka som kärleken skänker oss i detta lilla paradiset, en lycka som vi köpt med så många bekymmer, så många tårar! Jorden är dock så skön; får det inga rätt lyckliga finnas på den?"

Gyllembourg var nog en duktig lantman, men han saknade nödigt kapital för gårdens drift, och trots alla hans ansträngningar var och förblev det blott ringa utsikt till, att jordbruket kunde bära sig och förskaffa honom och hans hustru en sorgfri existens. Ständigt nödgades han laborera med lån och växlar — även på nummerlotteriet försökte han sin lycka — och med anledning härav måste han ideligen kussa mellan hemmet och Köpenhamn, Helsingör m. fl. platser.

Thomasine var icke mycket glad åt dessa resor, som berövade henne mannens sällskap, ofta flera dagar i följd. Endast i hans närhet fann hennes sinne ro. Hon sökte ersättning genom att sända honom långa, ömma brev, däri hon utmålade den ångest hon kände för att någon fara, någon olycka skulle drabba hennes älskade. Även fördjupade hon sig i musik och läsning — särskilt av Rousseau, Byron och Goethe. Hon sökte intränga i och förstå skaldernas tankegång och därigenom utbilda sitt omdöme.

Johan Ludvig stannade enligt faderns bestämmelse i sin mosters, fru Jürgensens hem. Att besöka Ruhedal var han strängt förbjuden. Den känslige gossen, som älskade sin mor obeskrivligt högt, led även han svåra längtansqual. Förbjuden även att skriftligen meddela sig med henne, stal han sig dock därtill och uppfann olika beföringssätt för sina små brev. För att råka sin son reste Thomasine in till Köpenhamn så ofta det var henne möjligt. Och sonen räknade otåligt icke blott veckorna utan timmarna mellan varje sådant besök.

Så länge Johan Ludvig bodde hos sin moster, fann han sig någorlunda i skilsmässan från modern. Snart kom Heiberg emellertid till insikt om, att han borde komma i en familj, där mera uppmärksamhet ägnades åt hans bokliga utbildning.

Det var då, som de barnlösa Rahbeks erbjödo sin landsförviste vän att ta hans son i sitt hus och uppfostra honom som eget barn. Till allas, även Thomasines, glädje blev saken beslutad, och i maj 1802 flyttade Johan Ludvig till Bakkehuset. Vi veta nu, att experi-

mentet misslyckades och att gossen efter två år en mörk höstkväll rymde därifrån. Hans brinnande önskan var att få leva samman med sin "härliga moder" och sin avhållne Gyllembourg. "Jag gråter ständigt", skriver han en gång, sedan Thomasine gjort ett besök på Bakkehuset, "och jag skulle med glädje ge ett år av mitt liv för att snart få återse dig. Allt är tråkigt och ingenting roar mig. Gud skall välsigna dig, om du snart kommer till mig!"

En annan gång skriver han följande rörande brev:

"Goda moder! Det är skamligt och förargligt, att man skall behöva stjäla sig till att skriva ett brev till sin mor och att man icke kan tåla, att jag har någon hemlighet gemensam med dig. De tro nu, att jag skriver latin för min informator, under det jag skriver danska till min mor. Jag har fått ditt brev och tackar dig mycket därför. Det lilla lamm du givit kusin Jürgensen, tycker jag så mycket om, och såvida det inte kostar mer än 12 skilling, ville jag köpa mig ett likadant. Då du så ofta har sjungit för mig om det vackra lilla lammet, skall det bli mig en kär påminnelse om dig.

Den blåa blomman, som du gav mig på morfars födelsedag, gömmer jag som en helig relik, för den är helig för mig. Och den knappål, varmed du sist häftade samman revan på min jacka, skulle jag också kunna visa dig, om inte Jakob med våld tagit den ifrån mig. Oaktat alla mina böner ville han endast ge mig den åter på det villkor, att han fick sticka den i min mage. Gud give, att jag låtit honom göra det! Nu ångrar jag mig fastän för sent. Äntligen fann jag en mycket stor knappål, som jag lovade att ge honom, om han ville återlämna min egen. Så gav han mig den, men den kom åter bort för mig, och han har visst själv stulit den.

Nu farväl, goda moder. Hälsa Gyllembourg många gånger från mig!

Din Johan Ludvig."

Efter flykten från Bakkehuset kom gossen åter till Jürgensens, där nu även hans informator installerades.

Så förgingo ett par år, då plötsligt under en häftig storm våren 1806 Ruhedal brändes ner till grunden. I ekonomiskt avseende blev det ingen förlust, enär gården med yttre och inre inventarier var väl assurerad.

Gyllembourgs flyttade nu till Köpenhamn. I höret av Amalien- och Blancogade köpte de ett litet hus med tillhörande trädgård och ordnade sig där ett behagligt hem.

Thomasine medförde från landet sin kokerska och husjungfru, och dessutom anställdes en negerpojke vid namn Antoni, till vars uppgifter hörde att passa upp vid bordet.

Framför fönstren i salen hängde burar med hämplingar och kanariefåglar, och när den

unga frun satt vid sitt sybord med mannen i omedelbar närhet rökande sin pipa i gungstolen, under det fåglarna kvittrade i solskenet, kände hon sig lyckligare och nöjdare än någonsin på Ruhedal.

Det enda som dämpade hennes glädje var längtan efter sonen. Så småningom gick det emellertid därefter, att Johan Ludvig kom att vistas lika mycket i sin mors hem som i mosterns, och en vacker dag stannade han där för beständigt.

De år, som nu följde, blevo de gladaste i Thomasine Gyllembourgs liv. Penningbekymren voro undanröjda, och både mannen och sonen voro omkring henne, något som var nödvändigt för hennes lugn, ja, rentav för hennes hälsa, passionerad som hon var i sin ömhet. Under denna tid av fullkomlig lycka utvecklades hennes personlighet på ett sätt, som rentav väckte förvåning. Icke nog med att hennes väsens charme, hennes skönhet och hennes musikaliska begåvning nu stodo i sin fulla blomstring — hon lade även i dagen en vakenhet och ett kritiskt förstånd i estetiska och litterära frågor, som var sällsynt för en kvinna. Och trots allmänhetens ofördelaktiga mening om fru Gyllembourg, samlades snart i det lilla huset vid Blancogade det mesta av vad dåtiden ägde ypperst på andens område. Där kom och gick exempelvis Oehlenschläger, Poul Martin Möller, Baggesen, tonsättaren Weyse och bröderna Örsted. Dessutom åtskilliga diplomater. Medlemmar av Gyllembourgs högadliga svenska släkt: Taube, Hamilton, Gyllembourg, Paijkull och andra kommo stundom under resor till och från utlandet på besök, och dessa gävo då en viss, i Köpenhamn ännu okänd förfinad prägel åt samkvämen.

*

Redan 1805 sökte Gyllembourg närma sig Danmarks regent. Han begärde då audiens med anledning av att "Det kgl. landhusholdningsselskab", för vilket kronprinsen var preses, prisbelönat en hans avhandling rörande lantbruket.

Vid den erhållna audiensen mottogs Gyllembourg kallt och nödgades höra ett yttrande, som i hög grad chockerade honom: "Den som varit otrogen mot en herre, kan också bli det mot en annan".

För att rättfärdiga sig och vinna prinsens förtroende författade Gyllembourg ett slags försvarsskrift i biografisk form, där han, utgående från släktförhållanden redogör för sitt barndoms- och ungdoms- och det faktiskt ringa deltagande han haft i sammansvärjningen mot Gustaf III, men vilket dock medfört för honom det tunga straffet av livslång landsflykt. Han betygar sin lojalitet för prinsregenten och utbeder sig ett rättvist och mildt bedömande av sin ungdoms överilning.

Sedan kronprinsen läst försvarsskriften, beviljade han Gyllembourg åter audiens och synes under denna och flera därpå följande ha fattat förtroende till honom. Gyllembourg vann tillit även hos andra högtstående personer såsom Chr. Colbjørnsen och kanslipresidenten Kaas.

Den sinnessjuke Kristian VII dog 1808, och kronprinsen blev då konung för det land och folk han i så många år redan styrt. Vid denna tid har Gyllembourg så stigit i gunst, att han dristar sig meddela majestätet sina åsikter om det politiska tillståndet i Norden.

(Forts.)

J. L. Heiberg.

F. J. Kaas.

Kvalitets-möbler i alla förekommande stilar och prislägen

SVENSKA MÖBELFABRIKERNA

STOCKHOLM

Birgerjarlsg. 24

Hornsgatan 32

RELIKER. — AV GUY CHANTEPLEURE

ÖVERSÄTTNING AV KERSTIN WENSTRÖM.

BÅDA TILLSAMMANS VORO INTE MER än fyrtio år. De voro förlovade sedan en vecka och dyrkade varandra. Ingenting grumlade deras lycka... men så hade en fnurra kommit på tråden.

Jacqueline, som den dagen var på dåligt humör, hade på sätt och vis framkallat skärmytslingen, Roger hade blivit otålig, och liksom alla som älska varandra kunde de begagnat sig av första bästa förevändning att såra varandra.

Det blev ironiska utfall och bitande svar. Där hördes: "Du älskar mig inte längre!" och "Det kan jag aldrig förlåta dig!" stora och små fraser, *aldrig* och *alltid*, som man säger uppriktigt men sedan skrattar åt...

Roger stod blek med darrande läppar och nervösa händer och talade med ojämn röst, där mera sorg än vrede vibrerade. Men Jacqueline låtsade vara oberörd. Hon satt i soffhörnet med näsan i vädret och sitt vackra huvud med det kopparfärgade håret stött mot det skiftande sidenet. Hennes lilla fot sparkade likgiltigt mot tofsarna på en stor golvkudde och hon tycktes finna behag i att låta sina små grymma ord falla, allt under det hon sökte man vet inte vilken obefintlig stjärna bland plafondens blåaktiga moln. — —

På bordet bredvid henne lågo några rosor vid foten av en kristallvas, i vilken man icke vårdat sig om att nedsätta deras stjälkar... helt ömtåliga rosor, utsökta i sin rena vithet, vilka Roger utvalt och själv kommit med. Med en elak önskan att förstöra grep den unga flickan plötsligt buketten, och ivriga små fingrar började plocka sönder rosorna, vars blad föllo som doftande snö på sidenkudden. ... Hon fullbordade denna missgärning långsamt och avsiktligt utan synbar uppretning.

Detta var för mycket! Roger tog sin hatt och gick. Jacqueline sprang in i sitt rum, och endast de stackars misshandlade rosorna blevo kvar i den tysta salongen som tecken på att de älskande hade varit där.

Men nu var det slut med Jacquelines lugn. Hon grät.

— Vad Roger är stygg! klagade hon.

Men inom sig själv tänkte hon: "Stygga Jacqueline!" och detta inre och ganska ofrivilliga utrop ökade hennes förtvivlan med brännande harm. Den instinktiva vrede hon kände mot sig själv ingrep litet störande i hennes avsiktliga vrede mot hennes trolovade. Det hade varit så trösterikt för henne att i sitt upproriska hjärtas djup finna en mycket god och oskyldig Jacqueline, som hon utan förbehåll hade kunnat beklaga, medan hon klandrade Rogers orättvisor... Han hade gått sin väg ond, Roger... När skulle han återkomma?... Tänk om han alls inte komme tillbaka?... O, vad dagen då skulle bli trist och lång och tråkig!

Himlen hade mulnat; ute på gården spelade ett positiv Webers Sista tanke... Trött och utledsen kom Jacqueline plötsligt att tänka på en gammal ofärdig arbeterska, som hennes gudmor beskyddade. Lydia levde inte av barmhärtighet, men hon strålade upp då man någon gång offrade henne en stund. Litet sympati och intresse var den enda allmosa hon begärde. "När du känner dig hågad att göra väl, så gå och hälsa på Lydia", hade gudmor sagt.

Hågad att göra väl?... Den känsla, som den dagen förmådde Jacqueline att fara till Lydia var endast ett slags översitteri, ett vagt behov av att trotsa sitt besvärliga samvete och att hitta på ett skäl att posera som misskänd ängel i Rogers ögon. Om den unga flickan hade analyserat denna känsla tvivlar jag på att hon inrangerat den bland de kristliga dygderna... Jaså, man förebrådde henne hennes

egoism! Man behandlade henne som om hon vore hjärtlös!... Nå, man skall få se...

*

En blek solstråle hade äntligen genomträngt den tjocka molnbädden. Lydia satt och stickade vid sitt fönster, belyst av denna ovissa dager, som försilvade hennes vita hår.

Hennes smala fingrar förde snabbt stickorna, som klirrade, medan hennes läppar gnolade på en visa... en av dessa mycket gamla visor man sjöng förr i världen, vars rytm är glad och ändå alltid förefaller vemodig. När man hörde hennes röst sjunga denna melodi tänkte man på de slitna och spröda tonerna hos en gammal spinett.

Arbeterskans rum var ljust och fridfullt: längst bort en smal vit säng, på hyllorna värdelösa småsaker och utefter de med blommiga tapeter beklädda väggarna rakryggade möbler prydda med virkade överkast. Men över det hela och bland de anspråkslösa gamla sakerna var det en rörande charm, föråldrad, kysk och urblekt... Det var som en gammal ung flickas rum.

Litet av vår kom in i det lilla rummet med Jacqueline. Lydia lade bort sin stickning och ett vackert farmorsleende blottade hennes ännu vita tänder.

Den lilla fästmon var iklädd en välsittande dräkt av blått kläde, och hennes friska ansikte, rödblonda hår och mörka ögon voro vackert inramade av en chinchillakrage, som räckte ända upp till öronen. Hon satte sig bredvid Lydias antika länstol och började på sitt intagande sätt småprata om tusen skämtsamma saker, helt omärkligt meddelande åt den ensamma sin smittsamma unga glädje.

Lydia hade väl reda på sin lilla gästs förestående bröllop, man talade om Roger... Jacqueline var litet generad att tala om Roger, hon kände sig inte hågad att tala väl om honom... men för ingenting i världen ville hon säga något ont om honom! Och för att byta samtalsämne gav hon sig med helt unga flickors obetänksamma grymhet huvudstupa till att fråga:

— Varför är ni inte gift, Lydia?

Den gamla avtog förvånat glasögonen, men Jacqueline tillade inställsamt:

— Ni har bestämt varit vackert när ni var ung, Lydia?

När man var ung!... Vilken charm i dessa ord! Och vilka tjusande bilder de frammana bland halvt utplånade minnen! När man var ung!... Ja, ja, hur gammal man än blivit har man en gång varit ung! Man har haft ostyrigt hår, leende ögon under sänkta ögonfransar, en körsbärsmun som kunde skämta... Man har varit aderton år en gång... för länge sedan. Och nu i ett ögonblick ha de magiska orden återupväckt det förflutna som man trodde var dött!

— Vacker? upprepade Lydia, och hon fick än en gång detta klara leende, som liknade den glada men vemodiga visan och det på samma gång unga och gamla rummet... Vacker? Visst inte, men kanske sett någorlunda söt ut... Men, jag var fattig vid den åldern man gifter sig, och så — hur skall jag säga? — jag var inte kokett och förstod inte att behaga... man sökte inte upp mig... Senare, ja, mycket senare, när jag hade litet besparingar var det en annan sak, men då var det jag som inte ville...

Den unga flickan gjorde stora ögon.

— Det gjorde ni rätt i, Lydia... och männen på er tid måste ha varit bra dumma... Men då, tillade hon med en beklagande ton, då har ni aldrig haft någon beundrare?

För tredje gången kom Lydias vackra leende på hennes bleka läppar. Jacqueline ropade tjl:

— Lydia, kära Lydia, tala om för mig! Det är någon som beundrat er *en gång*?

Och som den gamla arbeterskan skakade på huvudet utan att svara, återtog hon ivrigt:

— Tala om det för mig, Lydia!... Å, jag visste nog att ni varit alltför vacker för att inte varit älskad!

Det flyktiga leendet, som visat sig ett ögonblick, försvann. Mekaniskt knäppte den gamla sina händer i det hon höjde sina blå ögon mot höjden.

— Älskad, har jag varit det? mumlade hon. Det tror jag inte... men själv har jag älskat... Och det, mademoiselle, är ändå det bästa!

Jacqueline hörde allvarligt på utan att fråga vidare.

— Min historia är kort, fortsatte Lydia, och om ni väntar er en vacker roman, så bedrar ni er... Han var från mors hemtrakt, och som han inte kände någon i Paris dit han kom för att söka arbete, hade han blivit anbefalld till oss och far bjöd honom till oss. Ja, jag har sagt er att jag inte var vacker, men vi parisiskor ser alltid nätta ut med en lock vid tinningen och en rosett vid halsen... Sådant hade Pierre aldrig sett... Han tyckte jag var söt, det sade han mig ibland... och jag kände en helt ny glädje... Jag tyckte han var så vacker och så käck, den präktiga pojken!... Och lång var han... Bredvid honom var jag helt liten... och det var jag glad åt... tänk, så lustig man kan vara!

— På söndagen gick vi ut hela familjen för att visa Paris för vår gäst, och fastän det är femtio år sedan dess skulle jag kunna berätta allt vad vi gjorde den dagen och allt vad vi sade isynnerhet... saker som ni skulle tycka vara så dumma!... och som jag ändå gömmer som en skatt... På aftonen då vi gick hem mötte vi en blomsterförsäljerska... och han köpte en liten buket rosor åt mig...

Lydia avbröt sig, rösten svek henne. Jacqueline hade inte längre lust att skämta.

— Han gav mig rosorna, återtog hon, och så sade han till mig: "Vill ni behålla dessa som minne av den här dagen?..." Men ack, rosorna hade knappt vissnat, förrän han upptäckt att det fanns i den stora staden andra flickor lika väl klädda som jag och mycket vackrare!

Det blev tyst en stund.

— Stackars Lydia! suckade Jacqueline.

— Nej, sade den gamla drömmande, nej, säg inte stackars Lydia... jag sörjer inte mina få dagar av lycka...

Och hon tillade litet lägre:

— Jag sörjer inte ens de dagar som följde, och jag har allttjämt rosorna kvar.

Hon teg åter, sedan sade hon mycket fort med ett barnsligt uttryck i sina fuktiga ögon:

— Vill ni se dem?

Med darrande röst sade hon åt den unga flickan att hämta en bok med silverknäppen till höger i byrålådan, en gammal konfirmationsbok med inlagda genombrutna bokmärken och ombunden med blåa sidenband... I denna andaktsbok vilade de stackars blommorna, nu urblekta, hoptorkade och så tunna och spröda att man kunde tro dem nära att falla till stoft, och dock hade de en gång varit friska och vackra som den lilla konfirmationsflickan som burit boken! Jacqueline tog nyfiket upp dem från de färglagda sidorna, där helgon knäföllo med guldgloria kring huvudet. Men Lydia utropade oroligt:

— Var mycket rädd om dem, mademoiselle, akta att bladen icke faller!

Vid dessa ord ryckte den unga flickan plötsligt till. Hon kom ihåg sina egna rosor, de stackars rosorna hon så obarmhärtigt misshandlat, och hon jämförde sitt öde med denna ringa kvinnas lott.

Stackars Lydia! I hennes långa liv hade det

NERLIENS
KUNGL. HOVLEVERANTÖR
REGERINGSGATAN 33
Framkallar - Kopierar - Förstorar bäst

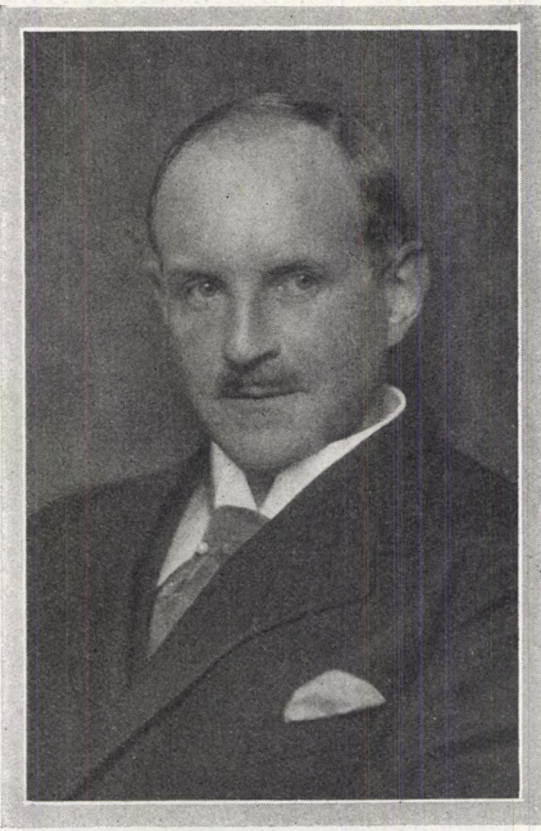

Bomullstyger - Möbeltyger - Gardiner
Vackra, starka, handvävda, ljus- och tvättäkta.
Prover sändas. . . . Preciserat godhetsfullt vad Di önskar.
Konstflitens försäljningsmagasin, Göteborg.

EN POPULÄRHISTORIKER

FÖRSÄLJNINGSSIFFRORNAS STORlek är, som varje kunnig person vet, ingalunda något sant kriterium på en boks värde. I nio fall av tio har det åtminstone i Sverige, vars brist på livaktig kulturell publik blir alltmera kännbar, varit de litterärt goda böckernas lott att köpas i några få hundra exemplar. Undantagen från denna bistra regel falla vanligtvis utanför skönlitteraturens område. Det mest frappanta bland dem är Carl Grimbergs med allt skäl mycket lästa, mycket älskade och beundrade populärhistoriska verk Svenska folkets underbara öden, vars sjunde del, som inledes med en livfull och intim skildring av Gustav III:s kuriösa barndom, i dagarna börjat utgivas från Norstedts förlag. De första banden av detta stora arbete — det skall omfatta nio band — ha sålts i nära 60.000 exemplar. Sammanräknar man folkuoplagens sex delar, de fyra delarna av biblioteksupplagan och de tolv band av ungdomsupplagan, som hittills utkommit, föreligger nu icke mindre än 290.000 olika volymer av Grimbergs "Öden" — en i sanning imponerande siffra. Lagda ovanpå varandra skulle de bilda en mer än 10.000 meter hög boktrave, enligt vad Norstedtska förlagets reklamchef hr Hedvall räknat ut. Betänker man, att Grimbergs historia hittills utgör bortåt 4.000 täta trycksidor, får man ju en viss aktning för svenskarnas läshåg.

Den som läst Grimberg behöver inte spörja efter orsakerna till denna hos oss alldeles enastående framgång. Aldrig förr har en svensk författare inom den rena historiska skildringen på vetenskaplig grund förstått att göra sin framställning ens tillnärmelsevis så levande och intressant som Carl Grimberg. Han berättar enkelt och klart, åskådligt och dock i få ord; han anlitar den psykologiskt beaktande och tidskaraktäristiska "roliga" anekdoten i en utsträckning, som kommer historiskt intresserade att tänka på själva Herodotos, och han låter med förkärlek brev, dagböcker, självbiografier, reseanteckningar och gamla officiella handlingar tala med sina egna, ofta mycket pittoreska eller drastiska ordalag. Grimberg försmår ej heller att begagna den muntliga traditionen, när den synes honom äga något psykologiskt sanningsvärde. Genom denna vidsynta metod, brukad med hela den moderna källkritiska skärpan, lyckas Grimberg sätta läsarens fantasi i omedelbar förbindelse med de personligheter och den tidsmiljö han skildrar och göra vår kunskap om det förgångna konkret, full av idé-

D:r Carl Grimberg.

associationer, lätt och angenäm att bevara i minnet.

Grimberg har kallat sitt verk Svenska folkets underbara öden, och han lyckas verkligen emellanåt, i motsats till sina föregångare, ge oss en mäktig vision av alla de namnlösa, de spårlöst försvunna människornas långa tåg genom tiderna, deras kamp, deras offer och lidanden — ty historien, vanligen ansedd som en rad levnadsteckningar över de krönte och de ryktbara, är ju i själva verket ett dokument om de socialt lägre klassernas förtryck under härskare, som kunna vara tyranner eller "humana" men som före 1800-talet sällan ha någon insikt om vad människovärde djupast betyder. Tack vare det breda utrymme Grimberg tillmätt åt den allmänna kulturskildringen, folkföreställningar, seder och bruk hos borgare och bönder har han kunnat förläna sitt verk en kollektivistisk prägel, vilken är i hög grad välkommen som kontrast till författarens böjelse för hjältedyrkan, naturligtvis särskilt påtaglig i hans karaktäristik av Karl XII.

Carl Grimberg är icke endast den strängt skolade vetenskapsmannen; han är även den födde pedagogen, i besittning av de hemlighetsfulla "grepp" i ämnet och de tonfall, som fånga sinnena, utan att auktor behöver nedlåta sig till naivitet eller dålig smak. Detta framgår tydligt av hans utmärkta läro- och läseböcker, som i våra skolor ersatt Odhners snustorra historia, till glädje och båtad för ungdomen. I Göteborg, födelsestaden, var han under några år lärare, kom sedermera till Lundsbergs skola, där han nedlade ett särdeles fruktbart arbete och där hans i sin art epokgörande planer på läroböckerna och Svenska folkets underbara öden togo fast form. 1906—08 var Grimberg docent i historia vid Göteborgs högskola. Därefter verkade han nitiskt under tio år, 1908—18, som chef för den krävande pedagogiska avdelningen inom P. A. Norstedt & Söner. Det var under denna tid, närmare bestämt 1913, "Ödena" började offentliggöras och genast slog igenom, såväl inom vetenskapliga och pedagogiska kretsar som bland den stora mängden av kunskapssökande olärda, där man ju hungrat efter en fäderneslandets historia så innehållsrik och mångsidig och på samma gång så lättläst som denna. Sedan 1918 ägnar Grimberg sin betydande arbetsenergi odelat åt sitt historiska författarskap. År 1919 gifte han sig med den unga intagande fröken Eva Karlsdotter Sparre.

Denne märkesman, som positivt och opolemiskt reformerat vår populära historiskrivning, infört nya synpunkter och ett nytt kompositionssätt, en ny anda, frisk och värmmande, är även personligen fri från varje skynt av kammarlärt pedanteri. Carl Grimberg är härdad friluftsmän, ryttare, skidåkare, — med förkärlek för de genom sina snöskred farliga Jotunheimsfjällen — och framför allt seglare. Varje sommar kryssa han och hans hustru med sin båt utefter svenska och danska kusterna. Han har då med sig ett litet handbibliotek — det allra nödvändigaste — talrika excerpter och utkast och en diger lunta manuskriptpapper. Mer än ett kapitel av Svenska folkets underbara öden har Grimberg nedskrivit ombord på sin segelbåt. Kanske gömmas i detta faktum någon förklaring till den stilens osökthet och behagfulla manlighet, som — fränsett alla djupare förtjänster — gjort "Ödena" till en kär och helt säkert bestående svensk folkbok?

ERIK NORLING.

bara varit en enda bukett, en enda vacker dröm, och med dessa så snart vissnade blommor, med denna lilla flamma av en dröm, så snart utsläckt, hade hon förskönat sin existens och värmat sitt hjärta.

Liksom Lydia, älskade Jacqueline, men hon var älskad tillbaka, och så högt älskad, Rogers lilla fästmö!... Och i en hastig vision tyckte hon att denna dyra skatt av ömhet, varöver hon, den oförsiktiga, ej alltid vakat, hade iklätt sig en påtaglig form, den fina och vita formen av de sorgligt misshandlade rosorna.

Hon besinnade att kärleken är en oändligt dyrbar sak, som ett intet, ett leende eller en blick kan framkalla, men som också kan skrämmas bort av minsta småsak... och att — i en kärlekshistoria — en sönderplockad ros är en händelse...

Då viskade en röst från djupet av hennes röda själ, det var rösten av förna tiders romanser, liknande den veka och spröda rösten hos en spinnett:

— Plocka inte sönder rosorna, sade den, lek inte med lyckan! Bevara dem svartsjukt, göm dem hela ditt liv, de blommor du fått då du var älskad och lycklig, ty om något är lika ljuvt som doften av en skänkt blomma, som talar om hopp, så är det den försvagade doften av blomman man finner

mellan ett par gulnade sidor i en bok och som talar om minnen...

Då Jacqueline tog avsked omfamnade hon den gamla, och då hon kom hem och in i den lilla salongen gick hennes första blick till sidenkudden där de vita rosenbladen vissnade. Som hon föll på knä för att omsorgsfullt samla ihop denna vita skörd, som nu gjorde henne ont, sade en välkänd och älskad röst bakom henne:

— Jacqueline... jag ville säga dig... vi kan inte skiljas åt så här...

Hastigt reste hon sig med händerna fulla av rosor, rörd och blyg utan att våga yttra ett ord; endast hennes ögon talade.

Och mycket ömt tog Roger de båda små doftande händerna och förde dem till sina läppar, medan Jacqueline halvkvävt framstammade:

— Vi skall gömma dessa rosenblad... alltid!

HUSMÖDRAR!

som ämna deltaga i Iduns smärbrödstävling torde snarast insända namn och adress till Iduns Redaktion, Stockholm, så att juryn kan beräkna vilken plats som bör beredas för utställarna. Se för övrigt tävlingsreglerna i nummer 41!

Äkta Spets- & Sidendépôt

LINNÉGATAN 38

A. T. 197 00. 2 tr. HISS. Riks Ö. 436.

Till utstyrselar!

Spetsar, Schweizerbrodyr, Linne- och Bomullsväv.

ELISABETH FÖRSTER-NIETZSCHE

DEN FÖRSTA KVINNliga HEDERSDOKTORN VID UNIVERSITETET I JENA. — AV BEATRICE ZADE.

TVÅ AV DEN TYSKA LITTERATU-rens allra störste män, Goethe och Nietzsche, ha haft en enda älskad syster till barndomens oskiljaktiga lekkamrat, ungdomsårens förtrogna vän och sitt skapandes första entusiastiska värdeamatör. Men under det att den arma Cornelia Goethe snart nog försvann ur sin snillrike brors närmaste krets, förblev Elisabeth Nietzsche den store filosofens främsta adept tills döden skilde dem åt. Och när Friedrich Nietzsche år 1889 för alltid rycktes ifrån sitt livsverk, var det system, som fortsatte det, så till vida som hon med äkta förståelse och aldrig svikande energi gjort det tillgängligt för samtid och eftervärld.

När fru Förster-Nietzsche nyligen fyllde sjuttiofem år, var den viktigaste av alla utmärkelser, som kommo henne till del, att hon av sitt hemland Thüringens högsta lärdomsanstalt, universitetet i Jena, promoverades till hedersdoktor. Diplomet överlämnades högtidligt åt henne i närvaro av många lärda eller annars kulturellt betydande personligheter. Det är enligt vidtaget bruk avfattat på latin och motiverar utnämningen på följande sätt:

»Fru Elisabeth Förster-Nietzsche från Naumburg, numera bosatt i Weimar, Friedrich Nietzsches syster och trogna, kärleksfulla vårdarinna under sjukdomen, har samlat och ordnat hans handskrifter, utkast och brev, nedlagt dem i ett arkiv, dessutom själv eller genom sina medhjälpare ombesörjt upplagor av de efterlämnade skrifterna och under outtröttligt arbete skildrat sin brors levnad från vaggan till gravnen».

I dessa korta satser sammanfattas hela Elisabeth Förster-Nietzsches strävan under de senaste tre decennierna, och var och en någorlunda initierad vet vilken stark vilja och glödande entusiasm, vilken säker instinkt och orubblig målmedvetenhet, som format ut sådana grunddrag. Friedrich Nietzsche var i livstiden föga känd. Både hans naturell och det kringirrande

make tillbragt flera år i Paraguay, där de båda tappert arbetade med vid grundläggandet av den tyska kolonien »Nya Germania». När hon år 1893 som änka för alltid återvände till fosterlandet, var hennes bror redan obotligt sjuk. Att hon då genast tog hand om honom och så länge han levde ägnade honom den ömmaste vård, först hemma hos modern i Naumburg och sedan efter dennas död i sitt nya hem i Weimar, är kanske icke mera än vad varje kvinna med plikt känsla skulle ha gjort. Men genom att fullständigt omgestalta sitt eget liv och uteslutande tjäna broderns kulturella insats har hon bevisat, att hon förfogar över sällsynta kvalifikationer både i vetenskapligt och litterärt hänseende.

En upplaga av Nietzsches »samlade» skrifter hade visserligen börjat utges redan före hennes återkomst från Sydamerika. Men den innehöll blott en ringa del av det material, som verkligen fanns, ehuru ingen annan än fru Förster-Nietzsche då anade hur rikt detta var. Ett stort antal av broderns manuskript hade hon från de tidigaste ungdomsåren själv samlat och gömt, och det övriga har hon sedan förstått att småningom skaffa fram i ljuset. Många handskrifter hade Nietzsche på sina

resor lämnat kvar i Genua, Turin, Sils-Maria etc., och hans syster skydde varken möda eller kostnad för att sammanföra allt i ett arkiv, vilket först provisoriskt anlades i Naumburg och år 1897 flyttades till Weimar.

Först sedan hela kvarlåtenskapen gjorts tillgänglig, kunde en fullständig upplaga av de samlade verken komma till stånd. Fru Förster-Nietzsche föranstaltade också ofördröjligen en sådan och har sedan i oavbruten följd utgivit det ena efter det andra av broderns märkliga verk. Många bland Tysklands främsta filologer och filosofer ha därvid bistått henne med råd och råd, men ledningen och därmed det huvudsakliga arbetet förblev alltid i hennes egna händer.

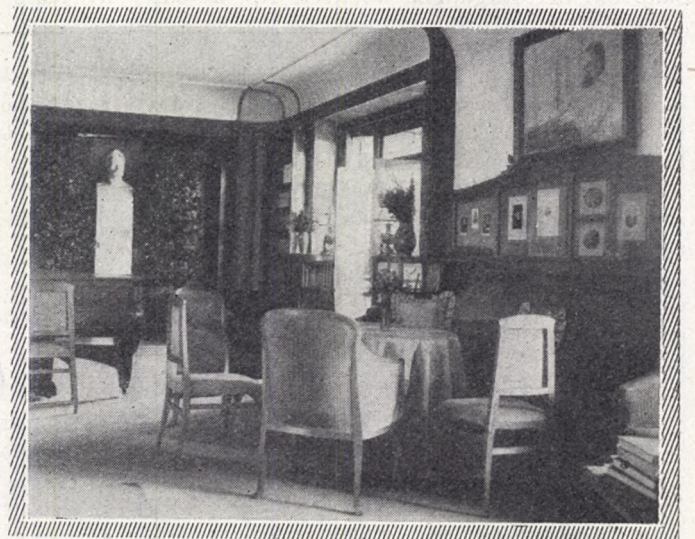
Nietzsche-arkivet i Weimar.

Interiör från Nietzschearkivet.

levnadssätt han förde isolerade honom och gjorde hans produktion på sätt och vis sporadisk. Det blev hans både på huvudets och hjärtats vägnar så rikt utrustade syster förbehållet att skänka oss totalbilden av hans personlighet och systemet i hans lära.

År 1885 hade Elisabeth Nietzsche gift sig med professor Bernhard Förster, bekant såsom ledare för den tidens antisemitiska rörelse, och sedan tillsammans med sin

Nietzsche-arkivet med Klingers Nietzsche-byst.

PLYSCHKAPPA BLIR ELEGANT EFTER UPP-ÅNGNING HOS ÖRGRYTE KEMISKA TVÄTT & FÄRGERI A·B·GÖTEBORG

Pröva **Tuppens Zephyr** och Ni köper ingen annan.

NYTT FRÅN KVINNOVÄRLDEN

Ida Johansson.

NÄR DEN 25 OKT. 1921 IDA JOHANSSON fullbordar sitt sjätte decennium och på samma gång slutar sin tjänstgöring vid Stockholms folkskolor, är det många vänner, närvarande eller frånvarande, som den dagen möta upp kring henne. Jag vet, att hon själv helst vill, att den dagen skall firas utan många ord och stora later, ty med sitt anspråkslösa sinne anser hon sig ha varit endast en av de ringaste arbetarna i sitt kall. Men vi andra, som haft förmånen att se hennes arbete och njuta frukterna av hennes verk och omtanke, vi känna ett innerligt behov av att få bringa henne ett offentligt erkännande och ett varmt tack för vad hon för oss varit och gjort.

Ida Johansson föddes i Grenna landsförsamling, där fadern var en ansedd häradssdomare. Måhända är det från honom, hon ärvt den vidsynthet och lugna klarhet i tankegången, som präglar varje hennes handling. 1885 genomgick hon småsk.-seminariet i Vetlanda, och tjänstgjorde därefter på olika platser, tills hon beslöt sig för att genomgå folkskoleseminariet och i Stockholm tog folksk.-examen 1891. Därefter är hennes liv det för en lärarinna vanliga med gången från extra till ordinarie, tills man vid fyllda 60 år får sitt avsked med tack för god tjänst i form av större eller mindre pension.

Har Ida Johanssons gärning som

lärarinna varit storartad, — och därom råder endast en mening bland forna och nuvarande elever — så har den varit det icke mindre på sådana områden, som ligga uppfostrargärningen nära. Som medlem av styrelsen för Husmodersskolor med barnavård och av styrelsen för Stockholms folkskollärarynnors husmodersskola har hon nedlagt ett nitiskt arbete för unga flickors uppfostran till praktiskt arbete. Under storstreckens mörka dagar var hon med att igångsätta barnbespisningen, fullväl inseende, att barnen ej böra lida för de vuxnas strider.

Att hon suttit som medlem i de flesta under de sista 20 åren existerande kommittéer är ju självklart, och hennes anföranden där ha alltid åhörts med den uppmärksamhet och hänsyn, som gedigna kunskaper, rik erfarenhet och ett bestämt, men dock försynt uppträdande alltid vet att förskaffa sig. När ombudsårsamlingen år 1903 inrättades blev hon en av medlemmarna där och har sedan dess alltjämt tillhört den, och hon var kårens representant inför Folkskoleledningen allt från 1906 ända tills hon på grund av ohälsa avsåg sig det ganska krävande förtroendeuppdraget. I styrelserna för Svenska Folkskolans vänner och Sveriges Allmänna Folkskollärarynning har hon intagit en bemärkt plats, och det tomrum, hon där lämnar efter sig, går det inte lätt att fylla. Även utanför skolan har hennes intresse sträckt sig. Sedan 1914 är hon medlem av pensionsnämnden och styrelseledamot i både Centralstyrelsen och lokalstyrelsen

Hilda Borgström.

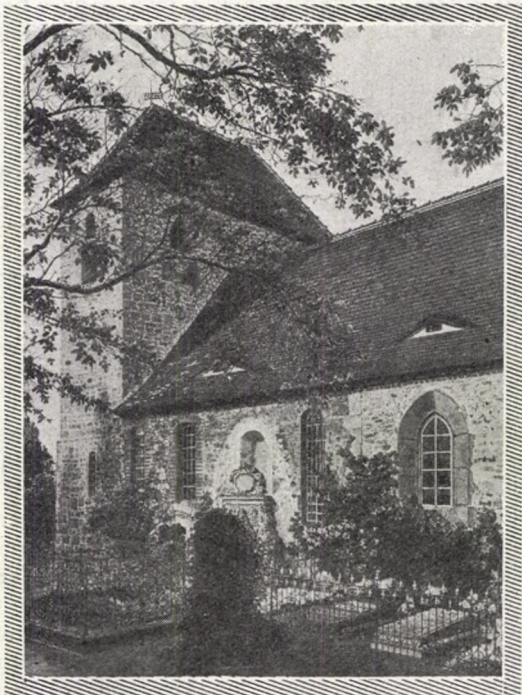
för Stockholms frisinnade valmansförening. Man tycker, att ovan uppräknade är nog och övernog för en frisk människa. Om man därtill vet, att Ida Johansson under de senaste åren kämpat mot en svår tilltagande ohälsa, då inser man till fullo, att hennes livsgärning icke kan mätas med vanliga mått. Och när hon nu lämnar skolan, och alla offentliga uppdrag för att hemma på fäderngården tillbringa sitt livs höst, då följa henne de innerligaste önskingar om ljuva dagar men först och sist det varmaste tack för gott arbete och ädel föresyn.

NANNA LUNDH-ERIKSSON.

Hilda Borgström fyllde den 13 oktober 50 år. Fröken Borgström hade sina läroår hos August Lindberg och Albert Ranft i Göteborg. Hösten 1900 engagerades hon vid Dramatiska Teatern och förblev där i 13 år, gick sedan till Häl-singfors, turnerade i landsorten, blev 1917 direktis för Blanche-teatern och två år senare åter fäst vid nationalscenen. Skådespeler-skans egentliga område är den modärna salongskomedien, framför allt den franska. Som Cyprienne i "Vi Skiljas" och som Zaza har hon firat några av sina största triumfer. På sin tid gav hon med Gustaf Fredriksson som möttie en mönsteruppvisning på utsökt scen-dialog.

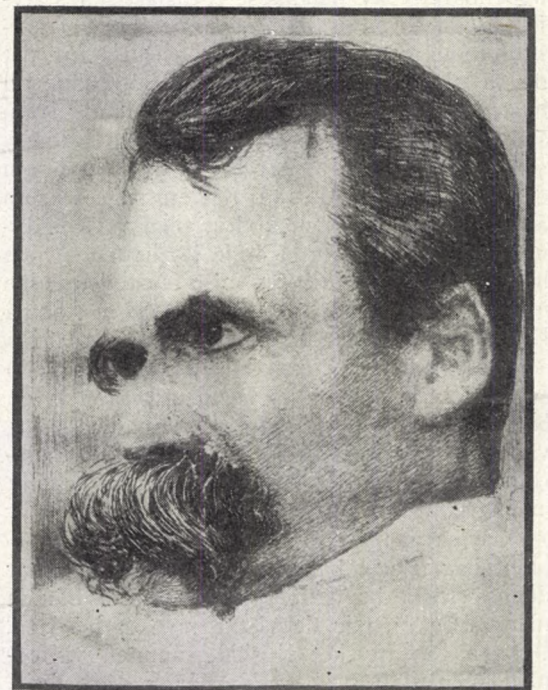
Den av Handarbetets vänner anordnade syklubben.

Roecken vid Lützen med Nietzsches grav.

Under åren 1895—1915 har hon dessutom publicerat sina egna betydelsefulla skrifter, vilka tillsammans bilda ett helt och utgöra en uttömmande Nietzsche-biografi: »Das Leben Friedrich Nietzsches», »Der junge Nietzsche», »Der einsame Nietzsche» och »Wagner und Nietzsche zur Zeit ihrer Freundschaft». Just genom dessa böcker har Elisabeth Förster-Nietzsche i vida kretsar väckt intresset för sin brors filosofi samt vunnit läsare åt hans verk.

Nietzsche-arkivet uppe på »Silverblickens» i Weimar är på samma gång Elisabeth Förster-Nietzsches hem, dit varje vän av broderns och hennes eget livsverk är välkommen. I de konstnärligt inredda rummen där sådana mästerverk som Klingers Nietzsche-byst och Oldes Nietzsche-porträtt bidra till personlighetsmättad stämning, nämnes ofta och gärna Sveriges folk och kultur. Fru Förster-Nietzsche svärmar för det vänligt sinnade landet i Norden och glömmer aldrig, att givmilda svenska händer hjälpt henne ur de pekuniära svårigheter, som arkivets uppförande och underhåll förorsakat.

Oldes Friedrich Nietzsche-porträtt.

K. ANDERSON PRAKTKATALOG
GRATIS OCH FRANCO
HOVJUVELERARE - OPERAHUSET - STOCKHOLM

I VARJE HEM BÖR FINNAS
IDUNS KOKBOK
PRIS KR. 10:—

MINA LEVNADS MINNEN.

AV HELENA NYBLOM.

(Forts.)

SARAH BERNHARDTS PORTRÄTT är helt litet, ett sittande knästycke i profil. Den begåvade och excentriska damen sitter klädd i en vit broderad morgonklänning, som tätt omsluter hennes tunna gestalt. Hon har en vit tyllhalsduk bunden i en stor rosett under hakan och långa, strama ärmor med nedfallande tyllmanschetter. Hennes kastanjeröda, vågiga hår hänger ned över nacken, en del därav är arrangerad i en lös knut högt uppe på huvudet och slutar med en rätt uppstående hårtofs. Hon sitter med nedslagna ögon och betraktar en liten statyett, som hon håller mellan händerna. Det är ett av dessa porträtt, som äro utförda med en sådan detaljerad elegans, att man kan gå helt nära in på dem och dock få fullkomlig illusion av de olika stofferna. Men det har intet av de konventionella små porträttens porslinsartade jämnhet och petiga noggrannhet. Så som ljus och skuggor smälta ihop i den ljusa bakgrunden och den vita toaletten, utgör det hela det mildaste färgackord, och det är dock slutligen personen och icke kläderna, man ser på.

Det är ett så märkvärdigt själfvullt uttryck i detta ansikte med de sänkta ögonen och de litet skilda läpparna. Hon tyckes verkligen vara fördjupad i åskådandet av det lilla konstverk, hon håller mellan händerna, och händerna själva, som icke äro mycket mer än en tum långa, hava sitt uttryck, fina, observerande, som om de skilda fingrarna rörde sig. Det röda håret har de finaste skiftningar, silkesmjukt och dunkelt inne vid hjässan och lätt och genomskinligt i de första partierna i nacken. Hela porträttet är uppfattat på det mest sympatiska och själfvulla sätt och giver utan tvivel det vackraste och intressantaste av en så kombinerad och egendomlig natur som den firade skådespelerskans.

Och samme Bastien-Lepage, som har målat denna moderna celebritet vars egentliga talang nog tycks vara att leda uppmärksamheten på hennes egen person, samma Lepage har målat Jeanne d'Arc, en tavla, som är en uppenbarelse av den mest entusiastiska själfvörgätenhet. Man har sett så många framställningar av Jungfrun af Orléans, för det mesta som den pansarklädda hjältinnan, till häst, i hjälm, med utslaget hår, ridande fram som det franska folkets segervissa härförerska. Bastien-Lepage har tänkt sig henne som den fattiga bondflickan, vilken såg ut som alla andra, levde som andra, men vars själfuppoftande, hänförelse ande lät henne se och höra himmelska ting, som utrustade henne med en nästan överjordisk kraft. Hon står på Lepages tavla i en bondträdgård mellan gräs och halvvisna tistlar, under ett par tunnlovade äppelträd. I bakgrunden ser man muren av en bondstuga. Hon är klädd i en grå vadmalskjol, varunder hennes ena fot sticker fram. I övrigt bär hon en vit skjorta, under vilken ett mycket tarvligt livstycke är snört. Håret är bart, armarna bara till armbågen. Hon har halvblont hår, flätat bakom öronen, och hyn har denna starkt bruna färg, som också blonda människor få, när de vistas mycket i luften. Ögonen äro mycket ljusblå, munnen välformad, men utan att beskriva någon stark linje, halsen håller hon litet framåtsträckt som när man ser efter något. Den högra armen hän-

ger ned vid hennes sida, den vänstra sträcker hon fram som för att lyssna eller gripa något, och fingrarna hava omedvetet fått tag i en av äppelkvistarna, vars löv fastnat i handen. Detta är ungefär de yttre konturerna av henne, men inga ord kunna beskriva det uttryck som målaren har förmått giva henne. Det är ingenting sentimentalt eller svärmiskt i dessa underliga ljusa ögon. Det är en stirrande, forskande blick varmed hon ser in i andevärlden. Det är ett strängt uttryck över pannan och ögonbrynen. Det hon hör och ser är något, som inviger henne till martyrdöden. Aldrig har någon modern målare förmått skapa en gestalt med ett så fullkomligt allvarligt uttryck, så utan all posering och så uppfyllt av något utanför och ovanför sig själv. Det är ett av dessa uttryck som kan få människor att tro på, att det finns något högre än att leva för sin egen lycka och fördel här på jorden. Omgivningarna äro målade med den fullkomliga kännedom om alla detaljer, som endast en fullärd mästare äger. Men Bastien-Lepage är egentligen icke kolorist, och i hans stora tavlor är det en viss torrhet i färgen, på samma gång som de göra ett något fläckigt intryck. Ljus och skuggor äro så jämnt fördelade överallt att de skilda planerna icke verka så olika, som de ofta visa sig i naturen.

Vill man se en målare, som älskar färger och som förstår att tumla om med dem som en komponist med harmonierna, så må man gå och se Besnards porträtt.

Ett av dem fanns 1888 i den franska avdelningen å expositionen i Köpenhamn, en dam i baltolett, belyst av ljus inifrån ett rum och av månlyuset utifrån genom ett fönster. Det väckte hos många stor förargelse genom den abnormala belysningen i ansiktet — en av dessa belysningar, som väl någon gång kunna förekomma i verkligheten, men som äro så sällsynta, att man frapperas av den när man ser den på en tavla. Den som ägnade sin uppmärksamhet åt något annat än detta konstigt upplysta ansikte skulle dock kanske hava märkt, hur överdådigt hela figuren var målad, vilken ögonblicklig rörelse det var i den, och med vilken charm den blekröda atlasklänningen var gjord.

Emellertid känner man icke Besnard av detta porträtt, som mera verkar ett experiment. Man bör t. ex. se ett porträtt av en brunett dam i vit atlas, vilket hänger på expositionen i Paris. En mera förtjusande lek med färger har väl knappast något annat porträtt att uppvisa. Det är på samma gång luftigt och kraftigt, det är glöd och värme i skuggorna och en glans i ljuspartierna som alldeles hänför en, och man kan knappast fatta, var det färgmaterial finns att få, som så kan återgiva naturen i hela dess glans.

Damen är framställd i profil. Hon reser sig just från sin stol, och hon reser sig verkligen. Besnard har en märkvärdig förmåga att uttrycka en ögonblicklig rörelse. Hon är klädd i vitt, med ljusa handskar, har mörka ögon och mycket mörkt hår, som är arrangerat så, att det tätt följer huvudformen. Bakgrunden är ett virrvar av grönt och vita blommor, varigenom ljusskenet faller. Så som Besnard här förstätt att anvisa ljus och skugga deras plats, verkar hans tavla såsom en harmonisk totalitet, som ett ackord vari man först efteråt observerar de toner, varav det är sammansatt.

Knappt någon av de moderna har väl som han förstätt färgernas poesi, icke endast beträffande hans oljemålningar, utan också hans pasteller.

Han har i pastellavdelningen ett par huvuden, en badande flicka (man ser endast överkroppen över vattnet) och ett beskuggat huvud, som visar sig vid sidan av månskivan, vilka båda, i synnerhet det sista, göra en underbar musikalisk verkan. Naturen har viskat åt honom några särskilt ljuva hemligheter, som blott han förstår att berätta om. Besnard ser på sitt eget sätt, och han både ser och målar sant. Andra se och måla på ett annat sätt och äro lika sanna.

Det är t. ex. Dagnan-Bouveret.

Medan Besnard mest känner sig gripen av det mystiska och förtrollande i naturen, älskar Dagnan att beskriva människornas liv, fattigt folks småerfarenheter och inlägger däri rörande allvar och sympati. På hans genretavlor blir man, märkvärdigt nog, icke trött, ty annars ligger det onekligen något tröttande i att på en tavla se en samling människor, som ständigt företaga sig en och samma ceremoni, som de aldrig bli färdiga med. Ju mera vilande en tavla är, ju mera fri från handling vartill text behöves, dess

TVÅ HÖSTDIKTER.

Av Alf Ahlberg.

I.

*Stor är sorgens sal
och liten fröjdernas bägar!
Nu faller höstkvällen sval,
det mörknar på våra vägar.
Liv! O brinnande Liv!
Kort var den dag du oss gav!
Giv av din rikedom, giv
förrän vintern bäddar vår grav!
Vänner, låtom oss dock
av vinlöv vira en krans!
Höstlövens glimmande dans
äger sin skönhet väl ock.
Blås oss en mäktig koral
höststorm, du stolte jägare! —
Stor är sorgens sal
och liten fröjdernas bägare. — —*

II.

*Fick jag väl ofta i mörker gå,
hängde himlen regntung och grå
över min öde stig. —
Sol, kära sol, hav tack ändå
för det vänliga ljus, för det himme-
lens blå,
du oförskyllt skänkte åt mig!
Och tack för var strimma blek och
blid,
och för alla klarande vårar,
och tack för gyllne septembertid,
när ditt glimmer göts över lund och
lid
som en gyllene blick mellan skym-
mande tårar.*

**ENGELSKA
BLÖJOR**

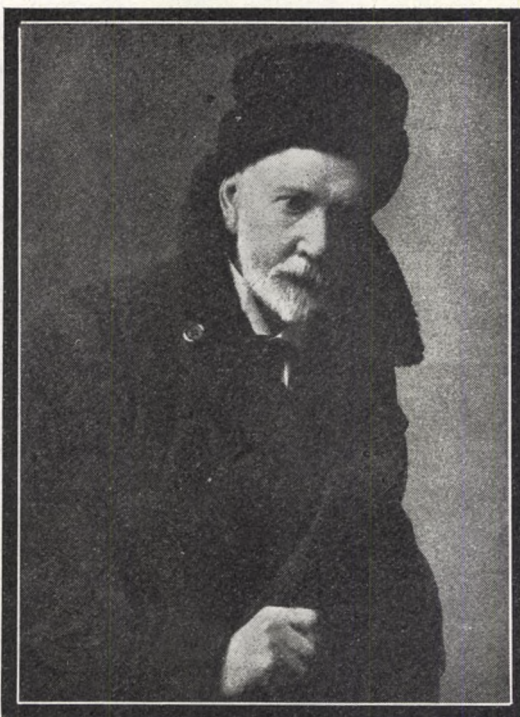
Fru Karin Thams modell 70×70 c. m. å 2 kr. st. Babytröjor, ylle o. bomull, ullgarner till Jumpers o. Babytröjor, finaste kvalitéer, allt till dagens lägsta priser. Till landsorten mot postförskott. **Carl A. Thorell, Norrlandsg. 1, Stockholm.**

Institut för kroppskultur. Halldis Stabell

Kurser och privat undervisning i kroppskultur för vuxna och barn. Anmälan-
gär mottagas mellan kl. 11—12. Särskild kurs för utbildning av lärarinnor.
Odengatan 74^m För missbruk ansvaras ej. Telefon Riks 2318

PROFESSOR JULIUS KRONBERG DÖD

PROFESSOR JULIUS KRONBERG, som i dagarna avlidit i Stockholm, var en av vårt lands största kolorister. Hans konst var en hymn till det yppiga, skimrande livet, till köttets fägring och färgernas prakt, det var en sydländsk sinnesberusning och en hänryckt livsglädje i hans verk. Dessa egenskaper gjorde honom också i början av hans framträdande omstridd som få. Och Jaktnymfen, hans första stora verk och hans mästerverk, väckte en omätlig förargelse och en hänförd beundran, allt efter betraktarens sinnesart. Med åren blev det mindre omedelbar glädje i hans tavlor, han blev stelare, kallare, korrekta. Hans David och Saul, Drottningen av Saba o. s. v. nå icke upp till ungdomsverken.

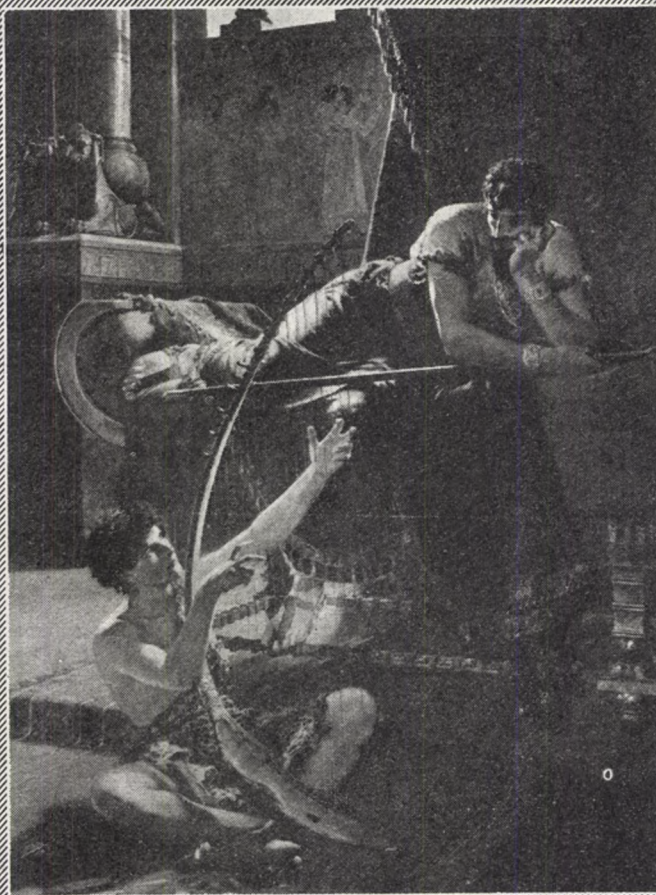

Julius Kronberg blev till sist akademiker, som gjorde front mot den nya konsten.

Julius Kronberg var född 1850 i Karlskrona, kom till Stockholm 1863 och började i konstakademien följande år. År 1873 fick han statens resestipendium och levde utomlands till 1889 då han slog sig ned i Stockholm. 1895 blev han professor vid konstakademien och tog avsked från denna befattning efter tre år. Professor Kronberg sörjes närmast av dotter, gift med artisten Erik Lange och två söner, direktör Rolf Kronberg i A.-B. Auto och hr Staffan Kronberg, som nyligen återkommit till Sverige efter avslutad uppfostran i Amerika.

Våren. Målning från 1876.

David och Saul. Målning från 1885. Samtliga finnas på Nationalmuseum.

Jaktnymf. Målning från 1875.

mer tillfredsställande är den utan tvivel i längden. Men Dagnan förstår att uppväcka så mycket intresse för var särskild person i sina tavlor, att de, oavsett den handling som pågår, taga hela ens uppmärksamhet i anspråk.

Jag vill endast nämna två av hans tavlor på utställningen: "En vaccination" och "Ett brudpar välsignas av föräldrarna", en sed, som förefinnes på vissa ställen i Frankrike.

På vaccinationstavlan ser man ett stort rum, där ljuset faller in från ett fönster med en trädgård utanför. I detta rum befinner sig

en mängd bondgummor med sina små barn för att få dem vaccinerade. De flesta av barnen äro helt små till hälften avklädda, och varje mor har sitt barn på armen eller i knät. Hela tavlan har tydligen varit inspirerad av de små barnens förtjusande kroppar och oskyldiga, komiska fysionomier. Det är med en, jag kunde säga, moderlig ömhet, Dagnan har behandlat alla dessa små rosenröda hälar och tår och dessa små blottade axlar. Också har han så väl förstått mödrarnas känslor vid detta ohyggliga tillfälle, då deras små älsklingar skola utsättas för lancetten.

En av de små är redan stucken och blöder svagt på armen. Modern har tryckt honom tätt intill sig och tröstar honom med en blomsterkvist, som hon håller i handen. Två andra mödrar hålla var sin lilla i knät. De två små sitta med fingrarna i munnen och se på varandra, som om de på sitt outgrundliga sätt hade lust att göra bekantskap. Borta vid fönstret sitter fältskären och är just i begrepp att vaccinera en liten unge. Barnet ser nyfiket på sin egen lilla knubbiga arm och kniper ihop tårna på sina små fötter med detta ta-

(Forts. sid. 1010.)

A.-B. P. THÖLDTE

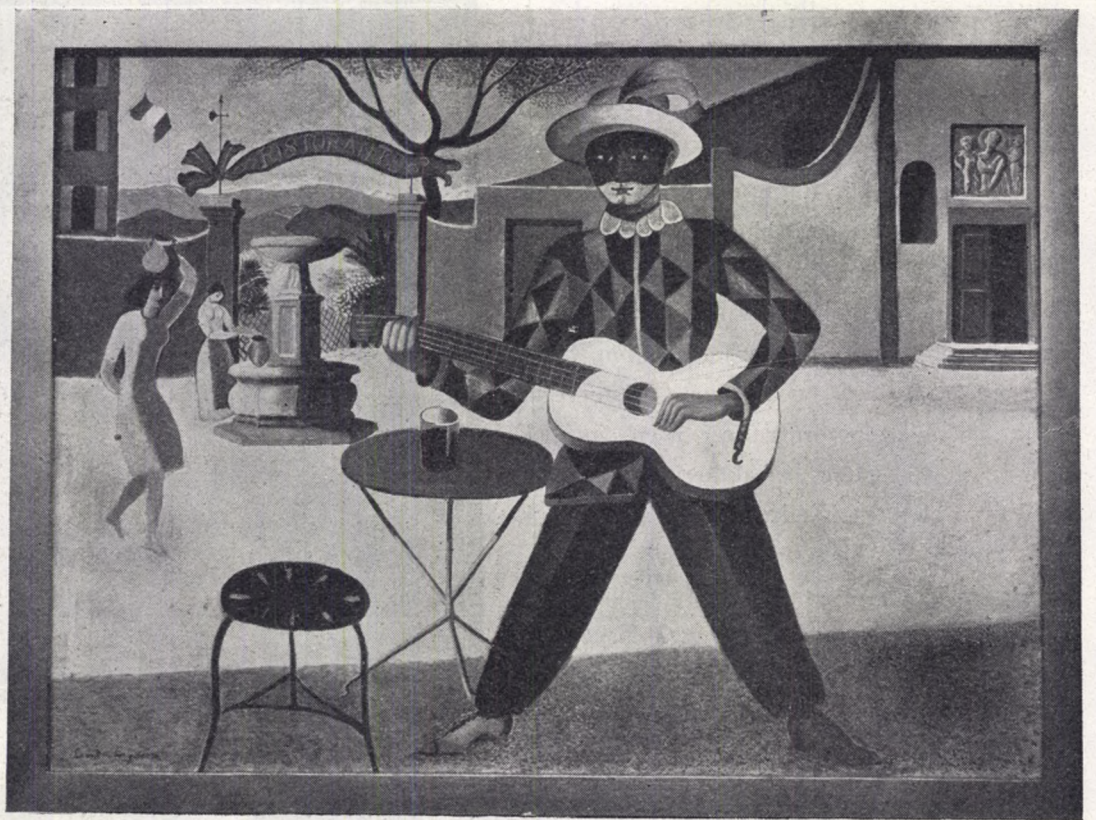
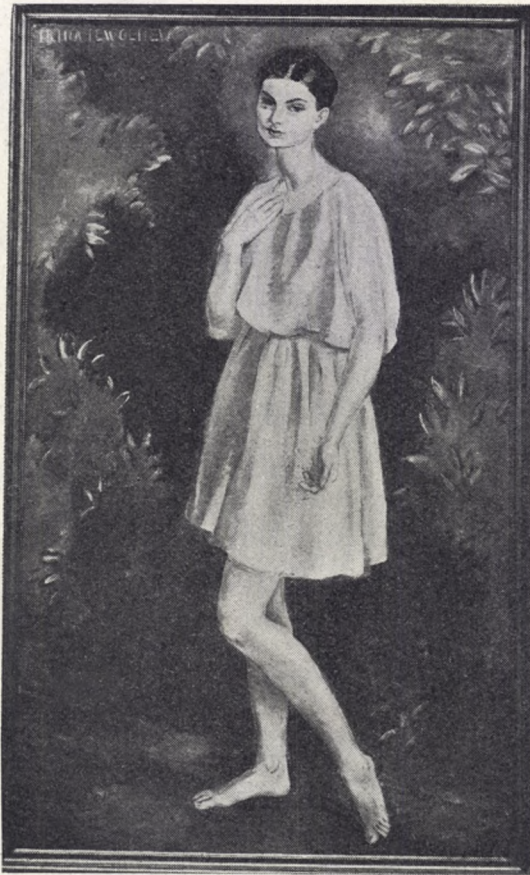

PÅLSVAROR

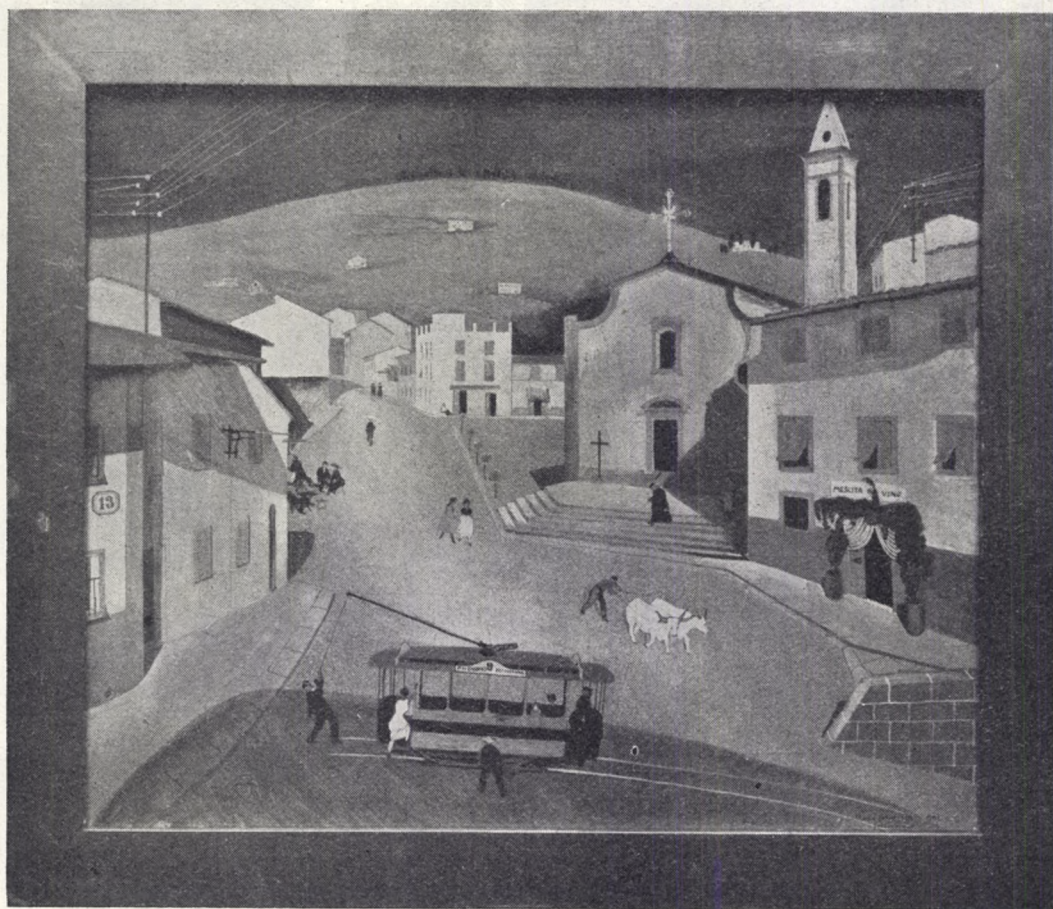
Butiken KUNGS. 5 - Lagret HÖTORGET 14

AV ALLTID FÖRSTKLASSIGA KVALITÉER

HÖSTUTSTÄLLNINGEN PÅ

1. Birger Simonson: Ung ryska. 2. Leander Engström: Guitarrspelare. 3. Hans Johanson: Settignano. 4. Arvid Fougstedt: Italiensk bondkvinna.

»MODERNISMENS SJÄLVRANNSKAN» — skulle man kunna sätta som skylt över många konstutställningar nu för tiden. Allt fler av de yngsta gå tillbaka till naturen och den klassiska konsten. Efter en nödvändig men ensidig formsträvan i strängt dekorativ och matematisk riktning ge de åter rum för stämningar, människoskildring och berättande smådrag. De älska de små formaten, dessa unga realister, och det är med en viss innerlig och tafatt skygghet, de pensla sina enkla småting till stillben och interiörer.

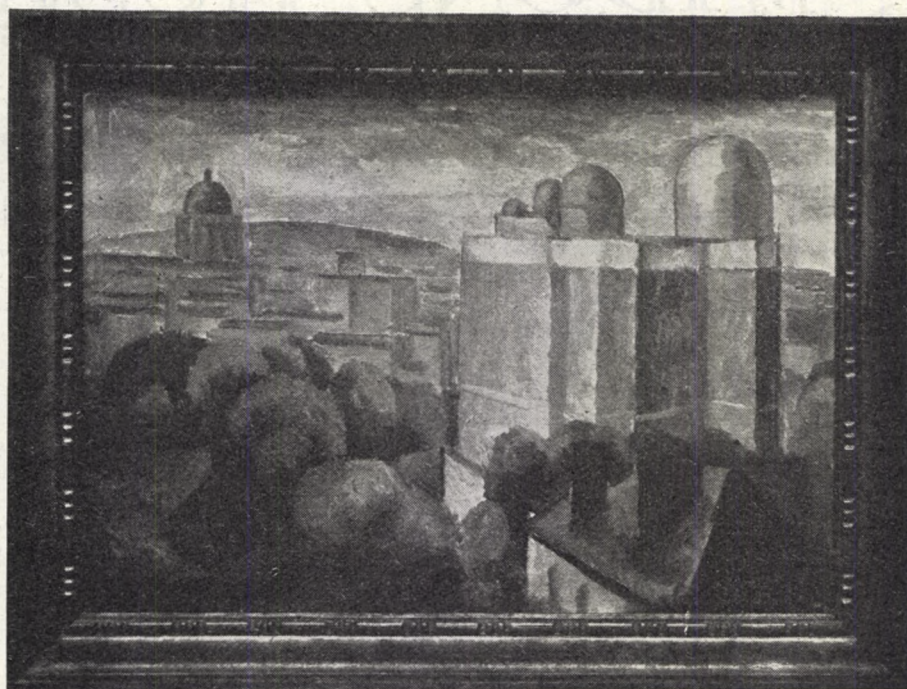
Som synes är det närmast Stockholmsmålarna jag avser. Vi sakna i år på Konst-

hallen Börjes och Hallströms karga men allvarliga och äkta konst. I stället bjuder Axel Nilsson på något av det finaste, som naivisterna hittills nått fram till. Han mildrar det risiga och grova intryck, som skolan ofta ger, med en klarare färg och en mera naturlig formgivning, där blommor och bröd bli mera friskt njutbara, om än mindre preciösa. Hans starkaste sak är det lilla landskapet »Vårbrytning», som riktigt gnistrar av det nordiska förårets heta kyla; den vita solgatan lyser i det hårdblåa vattnet, strandpartiet står där murat med sträv energisk pensel i djupa lacktoner av svart, blågrått och rödbrunt. En annan medlem

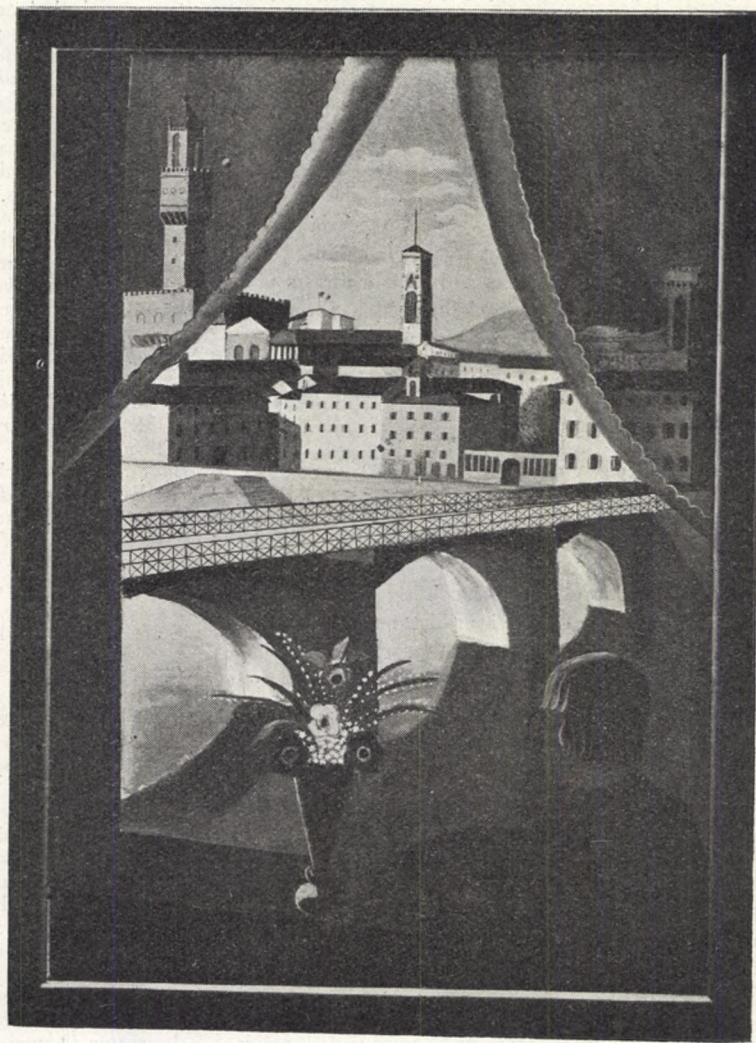
av Kungsholmsgruppen borta på Smedsudden är Schöldt, som målar interiörer från den bekanta villan därute, nature-morte med de små traditionella naivistfiskarna och färgmuntra bilder av båtvarv från Riddarfjärden.

De två intimister, som tidigare residerat på Smedsudden ha lämnat den klara Mälarluften för den franska landsbygdens fuktiga soldis. Munthe har smält bort i allt för ljuv blondhet i den sydliga värmen, Palm har däremot klarnat och blivit fastare, han representerar samma solida förfining i liten ram, som förr Reinhold Nor-

LILJEVALCHS KONSTHALL

5. Kurt Jungstedt: Vattenbärande katalanska. 6. Kurt Jungstedt: Utsikt i Paris. 7. Leander Engström: Porträtt av Ludvig Nordström. 8. Leander Engström: Utsikt över Florens.

stedt, som han f. ö. liknar i ett av sina små landskap.

Därmed äro vi över på de nästan acklimatiserade konstturisterna. Simonson skulle nog göra klokt i att ännu en gång ta sig ett nordiskt bad i västkusthavets salta kyla, innan de söta sydfrukterna skämt bort hans smak. Unga kvinnor äro ljuva — men det kan också bli för mycket blommor och honungsdofthen tröttrar. De små landskapen ha mera av den gamla Sörensenska nerven. Leander Engström är svagare denna gång än förra hösten. Han har burits fram för lätt av kritiken och tycks ha spämt av sitt eget inre motstånd. Trots sin upp-

byggda mosaikkaraktär, ha hans dukar för mycket av improvisationens löshet, utan att ge skissens friskhet. Det klirrar för hårt i detta metalliska måleri, där allt får samma kallt intensiva glans. En obändig våldsamt försöker hos Leander Engström genomtränga den nordiskt isiga ytan. Hans form är frusen lava. Den splittras i skarpa brott i den Fritiofsromantiska Lapplandskompositionen, ligger mera mjukt slutet i porträttet av modern med barnet och får en varm sydländsk glöd i »Indisk flicka» och »Kjell tecknande», två av samlingens bästa saker.

Hans Johansson — debut — står nära

Engström, men har egna drag i det charmfulla Settignanolandskapet; Fougstedt något längre bort, en skicklig, något torr berättare, men ingen omedelbar bildskapare, med Giottoinspirerade försök denna gång att gjuta fyllnad i sin ganska påsiga form. Nämnar man därtill den mustige, idoge och på denna utställning tydligt mognade Kurt Jungstedt och den duktige kubisten Gunnar Svensson, som med avsiktligt torr beräkning sammanställer sina grådämpade föremål, ha därmed de mera betydande deltagarna i denna jämna men icke alltför märkliga höstsalong presenterats.

ERIK BLOMBERG.

IDUNS HUSHÅLLSSIDA

Iduns

GLIMTAR FRÅN IDUNS PROVKÖK — AV IDA HÖGSTEDT

I IDUNS LILLA HEMTREVLIKA PROV-kök har nu sedan ett par veckor pågått bakningsdemonstrationer, vilka varit till trängsel besökta. — Skada att man ej kan slå ut väggarna! — Demonstrationerna ha tills dato hållit sig strikt inom sparsamhetens strängaste ramar; bl. a. har man ej använt sig av smör utan med fördel begagnat margarin med ett resultat, vilket av åskådarrinnorna också befunnits lyckat. Men — margarinet har varit av första märke, vilken fabrik det än stammat ifrån, och har inköpts i sådana specieraffärer, där man kunnat anse sig våga tro på det givna ordet, att varan är färsk och nykommen. — Avis: köp varken smör, margarin eller liknande ämnen, utan att försäkra Er, såväl med syn som lukt, att varan är prima, färsk, och nyligen avlevererad! —

Av vetemjöl har använts två slag, prima och sekunda kvalitet — eller rättare sagt en dyrare och en billigare sort. Ty här skall ärligt sägas ifrån, att det billiga mjölet, om ej fullt så vitt till färgen som det dyrare, gav ett fullt ut lika gott bröd som detta senare. Därtill kom, att degen av det billigare mjölet var lätt att arbeta samt att utbytet av brödet från detsamma ej varken till volym eller vikt understeg produkten från det dyrare mjölet. (Nu kan detta vara en lycklig tillfällighet, och experimentet torde därför behöva vid olika tillfällen upprepas för att konstatera ett bestående faktum; dessutom bör kanske upplysas, att båda mjölsorterna inköptes i en gammal välkänd specieraffär.)

Här nedan meddelas ett par recept å billiga scones och dito muffins, vilka vid avprovnigen vunno ett varmt gillande i provköket. Men för andra, vid demonstrationerna icke närvarande, upplyses på förhand, att bakverken i fråga äro enkla och billiga — finare sorter komma nog någon gång de också!

Scones (omkr. 28—32 st.)

I lit. vetemjöl, 4 sk. bakpulver, 2 msk. växtmargarin, ½ tsk. salt, 1 msk. socker, omkr. 3½ dcl. mjölk.

Mjölet, bakpulvret, sockret och saltet siktas. Det kalla fettämnet inarbetas i mjölet med fingerspetsarne och när blandningen har utseende av smulor, så iröres så mycket av mjölken att man får en lös deg, men som dock går att baka ut. Degen delas i 7—8 delar, vilka kavlas ut i tefatsstora rundelar, som sedan korsvis delas med kniv eller sporre i fyra delar, så något rundade trekant upstå. Bröden sättas på smord, kall plåt, penslas med kallt vatten och gäddas rostgula i het ugn. Gräddningen brukar, om ugnsvärmen är lagom, taga en tid av 10—15 min. — Serveras varma eller kalla, med eller utan smör eller marmelad, till kaffe eller te.

Muffins.

2 ägg, 1 lit. mjöl (500 gr.) 2—3 msk. socker, ¼ tsk. salt, 3 tsk. bakpulver (strukna), 4—6 msk. smält växtmargarin, ½ rivet citronskal (kan utslutas) 3—3½ dcl. gräddmjölk, —1½ dcl. korinter eller kärnlösa russin.

Äggulorna röras med sockret och saltet 5 min., litet av gräddmjölken tillsättes, och blandningen slås sedan till det med bakpulvret siktade mjölet.

Det smälta smöret, resten av gräddmjölken och det rivna citronskalet tillsätts och sist nedskäras de till hårt skum slagna äggvitorna. Smeten lägges genast i med smör penslade och med mjöl doftade bakelseformar (ej för små sådana!), vilka ej få fyllas mer än till hälften. Formarne ställas på plåt och gräddas genast i god ugnsvärme. Uppstjälpas och serveras, varma eller kalla, till te eller kaffe.

*

Till sist ett meddelande till de i sista demonstrationen närvarande damerna, men vilka på grund av den framskridna tiden måste avlägsna sig: Den sista plåten med franska bröd blev särdeles lyckad, ävensom formbrödet i den eldfasta glasformen; detta sista slog helt enkelt ett rekord i höjd, jämnhet och ren, enkel välsmak!

IDUNS KÖKSALMANACK.

SÖNDAG. Frukost: Kockt omelett med frästa skinktärningar (och stekt potatis), smör, bröd, kaffe, wienerkrans. — **Middag:** Passerad spenatsoppa med halverade, hårdkokta ägg; imiterad rådjursstek med morötter, (brysselkål) och helstekt potatis; "kejsarinns dessert".

MÅNDAG. Frukost: Kockt salt sill, överlagen med smält smör, ägg och hackad persilja, smör, bröd, kaffe eller te. — **Middag:** Stor bayersk potatisklump med "backobst", (varmt, ganska stadigt fruktmos av torkade äpplen och sviskon), choklad i kopp med muffins.

TISDAG. Frukost: Kockt falukorv med pepparrot och kockt potatis; smör, bröd, kaffe eller te. — **Middag:** Kabeljo med mjölsås, varma fruktgrevar.

ONSDAG. Frukost: Uppstekt potatisklump (rester sedan måndagen), med fläsktärningar frästa i brynt växtmargarin; smör, bröd, kaffe eller te. — **Middag:** Ragu på stek, (Söndagens rådjursstek, garnerad med ugnssteka brödtrianglar. Äppelkompott med gräddmjölk.

TORSDAG. Frukost: stekt sill med gräddmjölsås, nykokt potatis; smör, bröd, kaffe. — **Middag:** Ärtor och fläsk; äppelplättar.

FREDAG. Frukost: Kockt, kallt skivat fläsk (rester av ärtfläsket), med tomatmakaroner; smör, bröd, kaffe. — **Middag:** Kabeljopudding; nypon-soppa med vispad grädd och små skorpor.

LÖRDAG. Frukost: Sillgratin; smör, bröd, kaffe eller te. — **Middag:** "Lördagskottletter med stuvad vitkål; äppelris à la Upperrud.

RECEPT.

(Eftertryck förbjudes.)

Kockt omelett. 50 gr. smör, 65—70 gr. mjöl (omkr. 1½ dcl.) 5 dcl. mjölk, 4 ägg, ½ tsk. salt, ½ tsk. socker.

Smöret och mjölet sammanfräses över ej för stark eld. Mjölken påspädes småningom under vispning, och smeten får koka tills den släpper formen. Den får något avsväla, varefter äggulorna en i sänder nedröras. Salt och socker tillsätts, och sist nedskäras de till hårt skum slagna äggvitorna. Massan hålles i en väl smord och brödbeströdd form, vilken ej får fyllas mer än till hälften. Över lägges ett invändigt smort lock — detta enär det kan hända att omeletten under kokningen höjer sig emot locket — varefter formen ställes i vattenbad på spisen eller i ugnen där omeletten gräddas omkring 30—40 min. Uppstjälpas och omgives med frästa skinktärningar, vilka med fördel kunna blandas med bröd- eller potatistärningar.

Imiterad rådjursstek. (för 12 pers.). — Omkr. 3 kg. lårstycke av får, 1 msk. salt. — **Till marinaden:** 2 dcl. god ättika, 3 dcl. öl (eller enkelt rött vin), 1 dcl. vatten, ½ sellerirova, 2 rödlökar, 2 lagerblad, 1 tsk. grovstött vitpeppar, 1 msk. grov-

stötta enbär. — **Till stekning och sås:** 1—2 msk. smör, vatten, köttextrakt, 1—2 msk. mjöl, 2—4 msk. grädd.

Köttet ingnides med salt. (Om så önskas kan steken späckas med fina späckstrimlor). Alla ingredienserna — löken och sellerin finhackas — blandas i en porslinsbalja ell. dyl. kärl, steken nedlägges och får sedan ligga i marinaden 3—5 dagar, varunder den vändes varje dag. Den upptages, avtorkas och brynes i stekgryta, samt öses och spädes som vanlig stek. Till spädningen användes kokande vatten, tillatt med helf litet köttextrakt och helt litet av marinaden. Såsen avredes som vanlig steksås och tillsatt med helt litet köttextrakt och helt litet av bärssylt.

Kejsarinns dessert (för 6 pers.). 3 stora eller 4 små äggvitor, ¼ dcl. strösocker, 1 tsk. vaniljsocker, 1 msk. majsena- eller potatismjöl, omkr. 4 dcl. vatten. **Garneras:** 2½—3 dcl. tjock grädd, (2 msk. finhackad, rostad mandel.)

Äggvitorna vispas till hårt skum och sedan nedröres strösockret försiktigt. Av massan läggs med sked stora klickar på väl smord plåt, vilka, sedan de översockrats, gräddas i svag ugnsvärme tills marängerna äro torra. — Till såsen blandas alla ingredienserna och få under vispning koka upp, varefter kokningen fortsättes några få min. Såsen får under vispning kallna. Marängerna uppläggas i pyramid med litet av såsen emellan; och pyramiden täckes sedan med sås och bestros med rostad mandel. Garneras med stora klickar av hårt vispad grädd. **Lördagskottletten:** (för 6 pers.) 2½—3 hekto benfritt, kockt eller stekt kött (rester av söndagssteken), 1 hekto fett, 1 msk. växtmargarin (ell. smör), 4—5 st. kokta potatisar (drygt ¼ kg.), salt, vitpeppar, 1 ägg. — Till panering, 1 ägg, 5—7 msk. stötblod, omkr. 1 hekto kokossmör eller gott stekflott.

Köttet och fläsket hackas fint tillsammans. Den hackade löken brynes och slås med sitt fett till köttet. Den rivna potatisen och det vispade ägget tillsätts. Färsen smaksättes med kryddor och formas till avlånga, 1 cm. tjocka kottletter, som penslas med vispat ägg och vändas i stötblod. De stekas i det upphettade kokossmöret vackert gulbruna, men stekningen får ej ske för hastigt. Serveras heta med stuvad grönsaker, bruna bönor e. d.

Äppelris à la Upperrud (för 6—8 pers.). 1 lit. färska äpplen, 8—10 st. katrinplommon, ½ dcl. socker, ½—¾ lit. vatten — 2 dcl. risgryn, 1 lit. vatten, 2 msk. god sirap, 1 rådag msk. potatismjöl.

Äpplena skalas, klyftas och kokas med de förut vattenlagda plommonen tills frukten faller sönder. Plommonen befrias från kärnorna, som knäckas; mandlarna urtagas, kokas och läggs till moset. Risgrynen kokas mjuka i vattnet och slås till frukten. Anrättningen, som nu brukar vara tämligen lös, smaksättes med sockret och sirapen samt avredes med potatismjölet utrört i helt litet vatten. Sedan den nu blanka och vackert gulbruna krämen kokat 3—4 min. upphälles den i skål eller karott och serveras ljum eller kall med gräddmjölk.

Bayersk potatisklump (för 6—8 pers.) 2 lit. potatis, 1 flera dagar gammal vetelängd, 2—3 ägg, 60—70 gr. smör eller margarin, ¼ rivnen muskott-nöt, 1—2 dcl. mjöl, salt. — **För garnering:** 1—2 hg. katrinplommon.

Potatisen räskalas och kokas nätt och jämnt färdig; drives genom purésikt och får stå några tim. Från brödet avtages skorpan, denna skäres i tärningar som stekas knapriga i fett. Det inre av brödet rives. — Till potatisen blandas äggen, det rivna brödet, muskotten, samt, om för massans fasthet så erfordras, 1—2 dcl. mjöl. Sist iblandas de kalla brödtärningarna jämte litet stekflott. Av massan formas stora avlånga klimpar — ungefär i storlek av ett dubbelt ägg — vilka mjölas, läggs i kokande saltat vatten och sakta kokas omkr. 15 min. — Klimparna uppläggas med hälslev på varmt fat och serveras överslagna med de frästa skinktärningarna, och garnerade med varmt mos kokat av den torkade frukten och tillsatt med litet socker.

(Forts. fr. sid. 1007.)

fatta behag, som små barn särskilt besitta. Mödrarna se allvarliga och bekymrade ut, och ett par av dem har detta förtidigt gamla i sina ansikten, som man så ofta finner hos folk, som arbetat hårt. Man ser så väl, att det icke är gamla kvinnor, men unga kvinnor, som se äldre ut, än de äro.

Den andra tavlan "Une benediction" är kanske som helhet i färgverkan ännu bättre. Den framställer ett stort, vitmålat rum, där ljuset kommer från ett fönster på bakväggen och medför en hel mängd gröna reflexer från trädgården. Till vänster står fadern och modern i profil, modern stilla och andäktig; fadern, en gammal hederlig, allvarlig

man, med ett vaxljus i handen, är i begrepp att fullborda ceremonien. Framför honom, också i profil, ligga bruden och brudgummen på knä. Brudgummen längst bort, så att man blott ser profilen av hans ungdomliga vackra ansikte, ett par stora hopknäppta händer och en väldig bukett med långa band, i knapphållet. Närmast åskådarna ligger bru-

- Steinway & Sons -

Lundholms
Pianomagasin

Stockholm
Jakobsbergsgatan 39

Göteborg Malmö

med mycket lök och mycket smör
blir icke alls någon billig rätt.
Om Ni däremot använder
SVEA VÄXT
ställer den sig betydligt billigare
samtidigt som smaken är den-
samma

Billighetsupplaga av

NYA PSALMER

Till församlingarnas tjänst,
för utlägn. i kyrkobänkar,
för skolor o. konfirmander.

Pris inb. i mjukt klotband:
95 öre.

Normalupplagan:

hft. kr. 2:25
mj. klob. " 2:75
skinnb. " 3:75

Svenska Psalmboken
med Nya psalmer

jämte Evangeliebok med
texterna enligt 1917 års
kyrkobibel. Bundna till-
sammans i ett band.

Pris: klotb. m. rött snitt
kr. 5:—, skinnband med
rött snitt och guldtryck
kr. 6:50.

DIAKONISTYRELSENS
BOKFÖRLAG

PHOSPHO-ENERGON-PILLER
FORORDAS AV LÄKARE
vid allmän svaghet,
nervositet, överansträng-
ning och sömnlöshet.
SALJES ENDAST I APOTEK
A. B. PHARMACIA, STOCKHOLM

Husmödrar!

Besök demonstrationerna i Iduns

provkök

tisdagar kl. 11,30—2,30.

den, klädd i vitt, med krans och slöja. På denna vita slöja och det vita släpet av hennes klänning faller en bred solstråle som utgör det lysande partiet i tavlan, som annars är hållen i en dämpad dager. Vid fönstret i bakgrunden stå några halv vuxna flickor, som med spänd uppmärksamhet och mycket intresserad nyfikenhet stirra på bruden, för att liksom riktigt tydligt uppfatta hennes känslor i denna högtidliga stund.

I hörnet till höger, bakom det dukade bordet, där några långhalsade flaskor äro uppställda, finnas tre män, två gamla och en i sin kraftigaste ålder. Den senare står upprätt och ser med ett fast, uppmärksamt uttryck på brudparet. De andra två se mycket gamla och bedrövliga ut, magra, med infallna näsor och små plirande ögon. De tyckas veta, vad livet bjuder på, och hava gråten i halsen. Man mins alla dessa personer så väl, som om de vore levande människor; och vart och ett av dessa små ansikten är utfört med en omsorg i detaljerna, en uppfattning av de särskilda personligheterna, som skulle komma månet porträtt på skam.

I pastellavdelningen har Dagnan också ett porträtt av sin hustru. Hon är klädd i svart, i hatt med svart slöja och svarta handskar. Det lär vara målat kort efter det hon mist sin mor. Det är ingen vacker dam, och både hennes ögon och hennes näsa se förgråtna ut, men det är ett djupt och gripande uttryck i dessa sorgsna ögon. Det är ett porträtt målat med verklig kärlek.

Medan Dagnan oftast målar sina tavlor i en tämligen liten skala och huvudsakligen känner sig gripen av det stilla och innerliga, är det för en målare som Roll huvudsakligen kraften och den rent fysiska glädjen över tillvaron som mest tilltalar honom. Han målar också mycket olika, beroende av ämnen. Så äro t. ex. två herrporträtt i naturlig storlek målade med stor djärvhet och energi, med stark karaktäristik, mörka och kalla i färgen. Hans kompositioner däremot äro strålande av värme och solljus.

En tavla av honom föreställer dansande backantinnor, som draga Silenus på en åsna. En annan framställer en starkt solbelyst äng, där en helt naken kvinna drager med sig en ung svart tjur. En tredje är en mjölkflicka i naturlig storlek, som bär sin fulla stäva bort från kon, vilken står bakom. I dessa tavlor är det icke ämnet, icke något slags sjäsliv, som har inspirerat konstnären. Det är glädjen över skönheten i de mänskliga lemmanne och i djurens kraftiga, friska kroppar.

Att beskriva den långa raden av framstående porträttmålare, som det moderna Frankrike äger, därtill skulle krävas ett särskilt studium och det skulle upptaga alltför vidlyftigt rum. Att beskriva porträtt för dem, som icke hava sett dem, är dessutom lika svårt, som att beskriva levande människor för en som icke känner dem.

Dubois' enkla och nobla porträttkonst var bra representerad på den danska utställningen 1888. Dubbelporträttet av hans två unga söner hör kanske till det bästa han har målat.

(Forts.)

Tänk på Blomsterfonden!

Watzins & Watzins

Svavelhårvatten & Svavelpomada
förlänar en yppig hårväxt samt äro de effektivaste medel mot mjäll, hudutslag och vissa ekzem.

Uppfinnaren av Watzins Svavelhårvatten och Watzins Svavelpomada med sin familj, varav sanningen om dessa preparaters goda verkningar bevisas.

Att här av mig fotograferade personer tillhöra förenämnda familj samt att deras hår är äkta och naturligt intygas.
Stockholm den 6 Dec. 1920.

Sigbe Halmberg
Fotograf, Barnhusgatan 6

Tillverkare:
HENRIK GAHNS AKTIEBOLAG, UPSALA.
Kungl. Hovleverantör.

Em. Lipschütz
Körsnär

22 Grefsturegatan 22

Eleganta pälsverk
utförda enligt senaste mod

Gyllenhammars
UNDERBARA
HAVRE-MUST
Bästa styrkemiddel för svaga nerver.
För åldringar, vuxna och barn.

**Amarant
Cold-Cream**

Tillv.: A.-B. Oxygenol

Luften i våningen
 uppfriskas på ett underbart sätt, om luften bemänges med en fin sky av »4711», vars vederkvickande, svala fläkt och härliga doft särskilt lämpar sig härför. För en var, som kommer in i ett med »4711» uppfriskat rum, är den härliga luften en njutning att inandas och blir uppehållet däri angenämt och välgörande.

»4711» är som rumsparfym med sin diskreta doft och renande fläkt av oöverträffad verkan.

4711 Eau de Cologne

4711 Eau de Cologne I bad- eller tvättvatten
 = **BADSALT** = välgörande för huden

4711 Eau de Cologne Mild, uppfriskande som
 = **TVÅL** = **4711 Eau de Cologne**

DET EKONOMISKA HUSHÅLLET

MUSTADS VÄXT-MARGARIN SPECIALITE: "BÄSTA VÄXT"

MUSTADS GRÄDD-MARGARIN SPECIALITE: "SOLO-GRÄDD"

VILAR PÅ MUSTADS MARGARIN

VAD ÄR CHARM?

Charm är livets skönaste blomma. Skönhet skänker människan makt, men charm skänker trolldomsförmåga. Lycklig den som är i besittning av både skönhet och charm, ty den är oemotståndlig. Använd därför alltid

LA MASCOTTE
 TOILETTPREPARATER

ty de förläna både skönhet och charm.

Fås överallt.

Använd **SKODON** av märkena

Ingeborg

och

Engelbrekt

Julklassen till Norrbottensbarnen.

Iduns uppmaning till läsarna att komma ihåg Norrbottens barn med en liten julklass har väckt en anklag, som överträffat våra förväntningar. Dagligen inströmma rek och postanvisningar eller paket, vars röda lackstämplar se helt jullika ut. Här följer redovisning för hittills inkomna penningbidrag:

Förut redovisade bidrag Kr. 37, Lärarinnor i Svedala 15, Ett litet strå till stacken, Kristianstad 5, O. L. Lubeck 10, Genom Röda Korset på barnavårdsutställningen 10; Hanna Samzelius, Hallsberg 10; Anonym, Sthlm, i rek 5; Jungfrur och stathusrur, Herrgård, Tystberga 20; Fru A. Schillberg, Hornsg. 79, Sthlm 15; Brita Jansson, Herräng 12; T. Lundblad, Rosenlundsgatan 12, Göteborg 5; B. H. 50. Summa 194 kronor.

En läsarinna undrar, om varma snygga kläder för fullvuxna kunna insändas. De mottagas gärna och skola säkert även de bli välkomna uppe bland Norrbottens fattiga familjer.

Kvällar på parkett.

FÖR TILFALLET ÄR DET BLANCHETEatern som bjuder på stor dramatisk konst. Man får hoppas att publiken passar på, ty det kanske dröjer innan vi närmast få uppleva något sådant som Alexander Moissis framställning av Fedja i Leo Tolstoj's suggestiva drama "Det levande liket".

Det måtte vara emedan det mänskliga är så starkt betonat i stycket som det äger en fängslande makt av mer än vanlig styrka. Egentligen är ju denne Fedja ingenting annat än ett förkommet subjekt, en varelse defekt på allt som bygger upp en karaktär till stadga och vilja. Fedja super, är otrogen i sitt äktenskap, vill ingenting göra och kan på intet vis ta vara på sig själv. Men ändå verkar hans personlighet som pärlan i smutsen. Hans karaktär har nämligen en ljus sida, som höjer honom över hans elände: han ljuger aldrig, ej förrän han genom omständigheternas tillskyndelse simulerar sitt självmord, och det sker för övrigt i det upphöjda syftet att främja hustruns nya äktenskap. Hans sanningskärlek och hans hjärtas ömhet inför allt som lider gör honom sympatisk, insveper hans skröpliga jag i en gloria av skönhet.

Där ligger också kärnpunkten i Alexander Moissis' spel. Stilla och mjukt, stundom ödmjukt, men städe med något värdigt över sig genomgår hans Fedja sitt livs martyrium, och värdigt faller han slutligen för egen hand — en symbol för allt det svaga och hjälplösa i världen, som måste gå under så länge samhällets benhårda lagtext utesluter allt känslotänkande.

Den som ofta går på teatern får småningom rätt svårt att ryckas med av spelade själsuttryck, men inför den stora konsten sträcker man oförbehållsamt vapen, den må nu utlösa sig i ord eller toner. Alexander Moissis Fedja ger oss en glimt av livet självt sett genom konstens prisma. Det är en själ som tolkar en annan själ. Mera behöver ej sägas.

Den ensemble som omger Moissi på Blanche-teatern, kan naturligtvis icke fylla måttet, men där finnas enstaka rollnehavare, som äro förträffliga. Och bland dem står främst *Linnéa Hillberg* som hustrun — en måttfull och genomtänkt prestation med sant tragisk färgläggning. Den unga zigenerskan Mascha spelas temperamentsfullt av *Mayne Henrikson* och direktör *Eklund* själv fyller väl sin roll som distingerad älskare.

Den dekorativa ramens förenkling går kanske väl långt i det syntetiska, men den har den praktiska fördelen att de många tablåerna kunna spelas utan tröttnande tidsutdräkt.

Stockholmarne ha på sistone riktigt fråssat i väljudande italiensk sång. Efter att Battistini vederbörligen avpollerats följde av en hänförd publik: välkommen åter! har den unge *Luigi Montesanto* ärvt hans gunst hos stockholmarne, förklarligt nog eftersom han jämte sin granna röst äger både ungdom och skönhet.

Hans starkt dramatiska temperament hänvisar honom givet till operascenen, men även på konsertpodiet gör sig hans föredrag förträffligt gällande. Han kan dock ej låta bli unga sångares benägenhet att pressa rösten onödigt hårt, vilket gör att nyanseringen stundom får sitta emellan.

Detta åsido har han ett klangskönt instrument och anmälnaren fäste sig särskilt vid hans eldiga föredrag av Pajazzo-prologen samt cavatinan ur Barberaren.

Kgl. teatern framförde föregående lördag som premiär Verdis lyriska tragedi "Macbeth", enligt versionen av 1865. I sin första form gavs verket härstädes för mer än en mansålder sedan. En tysk kritiker nämnde nyligen Verdi som det största musikedramatiska geniet inom operalitteraturen; det är måhända en sanning med modifikation, i varje fall behärskar den italienska maëstron alltfjämt världens operascener, och hans Macbeth är ett anmärkningsvärt arbete, churu det ej i dramatisk sanning

Vad Ni bör veta.

Till allt övrigt som Ni måste känna till hör även de elementära reglerna för sårbehandling. Ni bör veta hur oerhört viktigt det är att ett sår noga rengöres, inte bara med vatten utan även med ett antiseptiskt medel. Lazarol är det rätta medlet härför. Den stillar blodflödet, lindrar smärtan och är starkt bakteriedödande. Efter att ha tvättat med Lazarollösning pålägg sedan Lazarinsalva för att vara säker om en snabb läkning. Sår behandlade med Lazarol och Lazarin försäkra aldrig bekymmer.

A.B. FÖRENADE PIANO & ORGELFABRIKER GÖTEBORG.

Flyglar, Pianon, Orglar fr. landets förnämsta fabriker. Försäljningsmagasin: Stockholm: Drottningg. 23, Göteborg: Arkaden, Malmö: Östergatan 28, Norrköping: Drottningg. 16, Gävle: N:a Kungsgat. 25.

NISSENS
 äkta
Bröst-karameller
 mot
 hosta o. heshet

GUMMANS Tvättpulver

- de ä' ändå de bästa.

KOCKUMS

Emaljerade Grytor

starkast och vackrast.

STOCKHOLM Försäljnings- GÖTEBORG
 DROTTNINGG. 23 KANTOR MAGASINSG. 23

KOCKUMS JERNVERK, KALLINGE

Ferrin

Bästa Järnmedel,
utmärkt stärkande.
Föreskrives av läkare.
Erhålles å alla apotek.

ONDULERING

enligt
AMERIKANSK METOD

skänker håret
varaktigt, natur-
lig lockighet

HYGIENISKA AVDELNINGEN

*—Alltid lika fraiche och ungdomlig—
Ja, crème amoureuse ö Idols övriga
skönhetsmedel ha en förunderlig
verkan.*

Även direkt från fabriken.

LYONS

THE

är alltid bäst.

Generalagenter för Sverige
Handelsaktiebolaget Nicolai Johansson
STOCKHOLM

Barnaglädjen

höjes när barnen lovats
Tomtens Mamsana till
middag.

Alla förlovade

Damer böra före bosättningen taga kännedom om Köksbordet Triett. Kan användas som Köks-, Bak- och Strykbord. Sju olika bakredskap medfölja och förvaras dammfritt i det idealiska bordet, som kan omändras på en halv minut. Det mest praktiska köksbord, som kan tänkas. Patent sökt. Tillverkas av A. O. Warolén, Falköping-R.

når hans Othello. Musiken har gott om sköna moment, särskilt äro körerna ypperligt gestaltade i sin klangrikedom och trogna anslutning till handlingens dystra tragik. Macbeths och lady Macbeths partier sakna däremot den rätta karaktärstiken, det kantabla och smekande får göra sig gällande på bekostnad av den ångeststämning och mordatmosfär, som utgör dramats kärna. Men 1860-talets Verdi satt ännu insörd i de gamla operaförmerna, då man förbannade, grät och tog livet av sig själv eller andra vid glada melodier i tre fjärdedels takt.

Bankettscenen är en bland pärlorna i partituret — där finns intensitet i uttrycket, Macbeths samvetsqual och vrede och gästernas skräck tala i musiken äkthetens språk. Mordscenen, häxorernas vilda orgier samt bataljscenerna i sista akten ledsagas likaledes av ett övertygande tonspråk.

Herr Richters Macbeth utmärker sig vokalt, rösten har en ädel och fyllig klang och hans textuttal är anmärkningsvärt klart. Fru Whitefield-Althén har som lady Macbeth en av sina bästa roller med bredd och färg över både sång och spel; herr Andrésens Banco är jämväl en sångprestation av mycket hög valör. Hans bas äger ej blott en ansenlig volym, utan den är fast i strukturen och med en varm touche, som går åhöraren till hjärtat.

Operans koreografiska element består av en fantastisk häxbalett som lämnar intet övrigt att önska i fråga om vild yra, men dess längd försvagar intrycket.

Vad verkets iscensättning beträffar utgör den ett nytt bevis på Harald Andrés framstående regissörs-egenskaper, och Armas Järnefelts samt hovkapellets insats ger en ny erinran om Kgl. teaterns höga ställning även på det orkestrala området.

ARIEL.

*

"En fransysk visit" blev mycket väl mottagen på Vasateatern. Det är ett engelskt lustspel — författare R. Berkely — och när ridån gick upp och man befann sig i krigsmiljö, blev man en smula rädd — man har väl nu fått nog av krigsteater och krigslitteratur. Emellertid är stycket så behändigt och muntert gjort, att man snart gav sig. Temat — den nygifta frun, som söker upp sin man kaptenen i lägret och kommer in i allehanda förvecklingar — ger författaren tillfälle att slå på flera olika strängar.

Spelet var utmärkt. Victor Lundberg som en gammal knarrig general, Ester Sahlin som den lilla förtjusande frun och Ragnar Widestedt som hennes man bildade en bärande trio.

E.

Lucia.

Av **MATILDE SERAO.**

Översättning av Ernst Lundquist.

(Forts.)

EFTER EN KLOKT ANBRAGT PAUS fortfor talaren med ett litet småleende — det första —, att han icke på en festdag som denna ville uppträda som pessimist och att denna början till en verklig utveckling på jordbrukets område redan var någonting av allvarlig betydelse. Provinsen tackade regeringen i premiärministerns person, tackade för de vackra löftena och hoppades säkert på deras uppfyllande, då den, som frambar dem, var en hjälte, en patriot, en handlingskraftig man. Ministern, som var svag för beröm, rodnade av glädje som ett barn. Och han slutade, lugnt och behärskat, utan att stämman ett ögonblick mattats, utan att ha druckit en enda droppe vatten. Applåderna voro samlade, långvariga, men icke entusiastiska. Talet var kallt, det hade ingen klang, som väckte salens ekon, och åhörarna kände med sig, att det var sant. Ministern omfamnade nästan sin käre deputerade, som hade röstat emot honom vid den sista voteringen. Denne mottog demonstrationen lugnt och med det aristokratiska sfinxansikte, vari det var omöjligt att läsa något. Han såg mera militärisk ut än någonsin, och en lätt axelryckning var det enda, som antydde, att han var litet nervös.

Publiken hade rest sig för att hälsa på ministern, då han gick förbi. Stödd på prefektens arm gick han mot dörren, följd av livligt bifall från de främsta bänkarna; det ben, som blivit sårat vid Palermo, förde han rakt — en privatheder för honom, som var honom till stor hjälp i regeringen. Efter honom följ-

F. PAULI'S OVICULA

(ägg)
tvål

Mild, Behaglig, Hudstärkande

ZENITHS

Gräddmargarin "Extramärket Zenith"

för matlagning och bak, och

Växtmargarin "Extra Växt"

för bordet,

äro marknadens förnämsta fabrikat.

Ekströms Jästmjöl

ÖREBRO KEM.
TEKN. FABRIK

—Tänk, va' fru Andersson
sliter och står i! Att frun bara orkar.
—Ja, hade jag inte Grummes Normal-
tvål, så vet jag rakt inte hur det
skulle gå.

Av **SANGALLA** the

rekommendera vi
våra kända märken

“PEKOE SOUCHONG”
“IMPERIAL”
“ORDINARY”

i originalförpackningar.

PERCY F. LUCK & Co.

Varje familjeförsörjare bör bereda sina efterlevande
Pension i

ALLMÄNNA ÄNKE- OCH PUPILLKASSAN

— Grundad 1784 —

Prospekt portofritt på begäran, varvid denna tidning bör återopäs.

STORKYRKOBRINKEN 11 - STOCKHOLM

Använd alltid

**FLORODOL-
TVÅL**

Erkänd överlägsen alla
in och utländska medtäv-
lare.

de en stor skara ämbetsmän och journalister, alla med högviktiga miner. Ute i traporna gjordes ett nytt försök till applåder, men de voro matta och glesa.

”Capuas deputerade talade bra, men kallt”, sade Lucia, som redan hade rest sig för att se på folket.

”Tycker du det?” sade Caterina, som ej hade någon åsikt om sådana saker.

”Ja, visst var hans tal kallt”, inföll Alberto, som alltid rättade sina åsikter efter sin hustru. ”Ska vi gå nu?”

”Ja, jag måste gå till skolutställningen, där det första sammanträdet äger rum”, sade Caterina orolig och tankspridd.

”Då gå Alberto och jag omkring i utställningen så länge, tills du och din man hunnit frigöra er från slaveriet.”

”Jag är trött, Lucia, och vill inte gå omkring på utställningen”, sade Alberto halv- högt.

”Då kunna vi gå i parken.”

”Det är ännu värre, där är det så hett i solen”, envisades han med surmulen min.

Lucia smålog resignerat. Caterina var mycket förlägen: innan ministern hade gått, kunde hon och Alberto ej vara lediga.

”Vad vill du då ta dig till, käre Alberto?”

”Dricka ett glas limonad med is och gå hem. Sedan sover jag ända till middagen.”

”Gott, jag följer med dig” — och hon kvävde en suck.

”Stackars min älskling, alltid uppoffringar!” viskade Caterina, då hon kysste henne.

Litet senare hade Alberto hunnit ensam upp i skolutställningen. Han bad att få tala med Caterina och sade till henne:

”Då ni har slutat, signora Lieti, väntar Lucia er i parken, vid sjön. Hon sitter där alldeles ensam och fantiserar, stackars liten. Hon behövde luft, jag följde henne dit ner och lämnade henne där. Jag är ingen egoist, jag, och nu går jag ensam hem och lägger mig. Kommer ni snart dit ner?”

”Så snart ja kan.”

Alberto gick bort på sina svaga ben, för vilka byxorna alltid tycktes vara för vida, och han slog upp frackkragen, ty han svetades. I den sal, där hampa exponerades, träffade han Andrea tillsammans med åtskilliga andra utställare, som följde efter ministern.

”Då du har slutat, så gå ner i parken, där är din hustru och Lucia, de vänta dig i boskén nere vid sjön. Men skynda dig. Jag går hem och sover. Finns här någon buffét?”

”Ja, på nedre botten.”

”Jag vill ha ett glas marsala. Ni komma väl hem sedan till middagen?”

”Ja visst. Sov du lugnt.”

Han såg efter honom och beklagade denna svaga, sjukliga varelse, som varken var till nytta för sig eller andra. Men slutade då ministern aldrig? Skulle han stanna överallt? Som om han förstod sig det allra ringaste på krapp, ärtor och gula pumpor? Och nu silkeskokongerna till på köpet! Andrea började bli trött; och ministern, som talade med Nolas deputerade, hade ännu icke sagt ett ord till honom. Han blev otålig och förargade sig över denna officiella rond, detta fåniga rännande genom alla salarna. Dessutom var hn mycket varm, och det var säkerligen svalt nere i parken. Men han stannade kvar, i den ärelystna tanken, att ministern till sist skulle säga några ord till honom. ”Om han inte vänder sig till mig, innan vi komma till salen, där spannmål exponeras, lämnar jag honom åt sitt öde”, tänkte han. Men de gingo båda genom denna sal och foderämne-salen. Andrea kände, att vreden steg honom åt huvudet, då de kommo in i oljesalen, där solen fyllde rummet med gyllne reflexer. ”I vinsalen ger jag honom tusan”, tänkte han förargad och röd i ansik-

WITT'S ORD

OM LILLE OLLES RESA

8. UTFÄRDEN.

Farbror Lars är vist ker i tant, det låter så. Vi skulle resa till en piazza. Och vi red dit. Där fanns det vin.

För de vuxna. Och jag fick venta tills jag blir myndig. Och då tenkte jag på aferer. Och jag målade tants hest med Viking. Her och der. Och sen blandade de ihop sig.

När de skulle rida hem. Det var en dum ide sa farbror Lars för tenk om jag fått mammas hest, den är också fläckig. Men inte så fint som med Viking och se på skorna, då sa farbror Lars så fina stöflar får man bara med Viking.

Köp aldrig ”billig skokräm” eller ”vilken sort som helst” utan fordra ovillkorligen det fullt förstklassiga fabrikatet Viking.

Frälsningsarméns Handelsdepartement

Östermalmsgatan 24, Stockholm
Filial: Södra Allégatan 9, Göteborg

Musikinstrument-, Bok- och
Pappershandel, Manufaktur o.
korta varor, Reseffekter m. m.

FÖRSTKLASSIGA KVALITETER:
Kaffe - Teer - Kakao - Armétvål

HUSMÖDRARI!

Färga själva Edra kläder!

Fortare Billigare Bättre
än kemisk färgning

Färga allting i alla kulörer!
En kaka NADCO kostar kr. 1:25.
Fråga hos Eder handl. eller skriv till
A.-B. NADCO
Arksden GÖTEBORG Tel. 203 65

tet. Men i vinsalen ropade ministern på honom, då han kom till en pyramid av buteljer.

"Signor Lieti?"

"Ers excellens?"

"Ni är en duktig arbetare; här exponerar ni ju också vin. Vi måste, rent av i patriotiskt intresse, söka bevara våra italienska vinsorter. Vi dricka för mycket Bordeaux och för mycket Champagne. Frankrike berusar oss."

"Ers excellens..."

"Ni förtjänar regeringens lyckönskningar och erkännande som en nyttig medborgare, som använder sin arbetskraft till landets nytta. Mig, personligen, har ni berett en stor tillfredsställelse."

Andrea bugade sig, stolt och förlägen. Han hade fått sin del; nu komplimenterade ministern Cassinos deputerade, också för vinet. Sedan var expositionen genomgången från början till slut, och ministern skulle ner i parken för att se på kreaturen.

"Nu, då han har talat till mig, säger han nog ingenting om mina höns; jag tar till schappen."

Helt upprymd och åter med blodet i normal cirkulation, viftade han sig med sin cha-peubas, stack in handskarna i västoppningen och sprang utför en baktrappa, som förkortade vägen.

"Han säger ingenting... ingenting... ingenting om mina höns", småsjöng han, medan han gick över gården.

Han gick hastigt genom parken, men kände sig helt besviken, då han ej träffade på någon nere vid sjön.

"Var har de gömt sig?" mumlade han litet förargad.

Han gick till den ovala ekinhängnade boskén utmed sjön; i ett hörn, där en smal solstrimma silade in, satt Lucia på en träbänk, beskuggad av sin vita, med rött siden fodrade parasoll. Hon var ensam och hon vände honom ryggen. Andrea ämnade vända om; men Caterina var nog ej långt borta. Han närmade sig alltså förlägen den vita, ljusomstrålade gestalten. Lucia hörde ej hans steg, fastän lövet prasslade under hans fötter. Hon uppgav ett litet utrop, då hon fick se honom.

"Vad ni är lättskrämde", sade han i en ton, som skulle låta obesvärade.

Hon räckte honom sin skälvande hand; Andrea stod framför henne och visste ej riktigt, var han skulle göra av sig.

"Vill ni inte sitta ner?"

"Tack, jag är inte trött."

"Ronden blev långvarig?"

"Har ni väntat länge?"

"Jag tror det, åtminstone har tiden förfallit mig lång." Hon smålog melankolisk.

"Se, så vackert här är, Lieti!"

"Ofantligt vackert. Vad jag måtte se löjlig ut i frack här mitt upp i allt det gröna!"

"Nej, själva omgivningarna här ha ågonting alltför elegant, någonting pudrat. Trädens grenar se ut som klippta med sax. O, var finner jag naturen, den äkta, stora, allsmåktiga naturen?"

"När ni sänker rösten så där och ger den ett uttryck av längtan, är den bedårande", sade Andrea och betraktade henne med beundran.

"Längtar inte också ni efter landet?"

"Ibland är landet just inte så poetiskt. Det kan vara torrt och ofruktbart eller också stinka av gödsel. Men jag vet ett ställe, som motsvarar ert ideal: en tät skog med smala gångstigar och sjöar gömda mellan kullar..."

"Känner ni verkligen till ett sådant ställe, Andrea?" Hon sammanknäpte händerna över bröstet, och rösten darrade av iver.

"Nere i den engelska parken."

"Är den mycket långt borta?"

"Nej, helt nära, tre kvarts väg härifrån."

(Forts.)

Solidar Tvätt-Extrakt

Gardiner och Spetsar

erfordra vid tvättning stor försiktighet och en viss förstelse. Det är icke lätt att samtidigt med en natt och skonsam behandling uppnå en oklanderlig renhet. Om vid tvätt av sådana fina saker »Solidar» användes, skall det visa sig, att det i »Solidar» finnes ett medel, som verkar utomordentligt skonande och lämnar som resultat en absolut renhet. Spetsar böra tvättas upp två gånger i ljum »Solidar-lösning» och sedan sköljas i kallt vatten. Gardiner lägges man 8-gånger ihop och träcklar dem samman. Därefter påhåller man kokhet »Solidar-lösning», som försiktigt tryckes och knådas genom gardinerna. Smutsen löser sig genast och efter upprepad behandling blir vattnet klart.

Solidar försäljes à 30 öre per paket.

V A L M Ö T E .

Rösta med samlingspartiet,

som kan ena alla politiska åsikter, och alla samhällsklasser oberoende av ålder och kön.

Partibeteckningen är endast:

Margarinförbrukare,

och listan upptager blott ett namn, som har allas sympatier, nämligen

PELLERIN.

BESTÄLL EDRA
MÖBLER VID

**Nya Möbelsverk-
stads A.-B. i Falun**

Rikstelefon 1196

Den ständigt ökade omsättningen är bästa rekommendationen. Infordra offerter och kostnadsförslag. Vid 1919—1920 års svenska Mässor erhöles odelat erkännande för stilrent och gediget utförande

Halvsulning kostar blott 1/4 med Dri-Ped, ty

Lädrät besitter tredubbel slitstyrka. Lädrät är berett av 1:ma oxhud. Lädrät är oemottagligt för vatten. Lädrät erhålles endast hos

A.-B. SLITSTARK

Halvsulningsfabrik, Pipersgatan 8, Stockholm.

Ring Riks 316 27

Skodon hämtas o. hemsändas.

Obs! FÖRSTADSBOR. Obs!

Reparationer mottagas genom följande inlämningsställen:

Lemnell's Express, Engelbrekts-gatan 3, E. Walléns Cigarraffär, Stadsgården 22, Paketinlämningen, E. Sjöberg, Mästersamuelsgat. 68, Sv. Pressbyråns kiosk vid Ropsten, Sv. Pressbyråns kiosk vid Hornstull, Konsumenternas Ekiperingsaffär, Grevgatan 9.

ALLA

unga kvinnor hava största nytta av att genomgå en

Korrespondenskurs i Rationell Spädbarnsvård Sjukvård och Samaritvård

En fullständig Korrespondenskurs omfattar alla de ämnen, som praktiserats vid Hvita Korsets praktiska :: :: Barnavårdsskola. :: ::

Lättfattlig - Effektiv - Billig

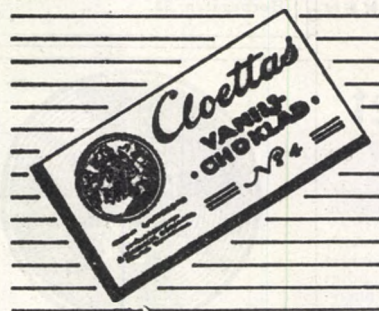
Prospekt sändes mot porto från Hvita Korset, Älmhult

Hvita Korsets Rådfrågningsbyrå, Älmhult

besvarar sakkunnigt alla rimliga spörsmål som ligga inom ramen för anstaltens verksamhet. (Moterskap — Barnsbörd — Spädbarnsvård).

Begär prospekt!

Du klagar, men du klagar dumt, min gamle hedersvän,

ty tro mig, det är sant och visst att livet vore mindre trist, att mången vore nöjd och glad om blott han köpte den choklad, som bjudes allmänheten här och vårt Cloetta-märke bär.

**GULD-CACAO
och
CHOKLAD**

Cloetta's

namn å förpackningen garanterar verkligt förstklassigt fabrikat — välkänt i hela Norden sedan mera än 50 år tillbaka. Finnas till salu överallt.

DET KAN EJ NOG OMTALAS

HURU UTMÄRKTA

Barnängens Stängtvalar äro;
*deras sammansättning av ädlaste råvaror och
 för hudens rätta vård värdefulla beståndsdelar
 göra dem till de omtyckta familjetvalar de
 alltid varit.*

Oatine

Ni blir yngre till utseendet, huden blir mjukare, renare och klarare, när ni undviker den gammaldags ansiktstvättningen med tvål och vatten, emedan huden då spricker, blir grådaskig, rynkig och grov. Engelska, franska och amerikanska damer värda dagligen omsorgsfullt sin hy med OATINE. Ni får eller bevarar på detta sätt huden klar, sammetsmjuk och vacker.

Fås överallt, eller skriv till

THE OATINE COMPANY's Generaldepôt, Kr. Bernikowsgade 1, Köpenhamn. London & Paris.

OATINE. En Gros: Madsen & Wivel Köpenhamn.

KRYMPER
EJ YLLE

MERKURTVÅL
 VIOLA
 GÖTEBORG

HUDCRÉMEN

Antifinol

är ett beprövat och välkänt medel för borttagande av finnar, pormaskar och rynkor. Vid daglig användning erhålles en mjuk hud, en charmant hy samt vita och smidiga händer. Försäljes av apotek, parfym- och kemikalieaffärer samt direkt från oss.
 Pris: 2:50 kr. pr. tub.

Fräkenpomadan SOLEIL

erkänd tillförlitlig att på kortaste tid borttaga även de mest mörka och fula fräknar. Exp. mot 2:50 kr. pr. tub. 2 tuber portofritt endast från oss.

A.-B. ANTIFINOLFABRIKEN
 GÖTEBORG

Singer

inbjuder till deltagande i en avgiftsfri

Kurs i stoppnings
 å symaskin

och praktiskt bruk av maskinens apparater, som anordnas med början

den 24 Oktober

Upplysningar och anmälan om deltagande i våra affärer:

Hamng. 16. S.-tel. 5970. Riks 2494
 Kungsgatan 58. Sthlmstel. 158 83
 Odengatan 63. " 233 12
 Hornsgatan 52. " 303 37

En hemlighet

är varför VYV-tvålen blir mer och mer berömd och efterfrågad.

Endast den, som en gång använder VYV-tvålen, vet varför han ej använder andra toalettvalar.

Damer och herrar, som sätta värde på ungdomsfriskhet och ett vackert yttre, uppnå detta genom ständigt bruk av den med förskönande parfym och välgörande ingredienser tillverkade VYV-tvålen.

VYV-tvålen är den mest fulländade toalettval, som kan åstadkommas till så lågt pris, att den kommer till användning i varje hem.

VYV-tvålen är tillverkad på särskild för denna tvål utmärkt metod, med tillsats av de mest utsökta essenser på detta område samt med stöd av vetenskapen under noggrannaste beaktande av hygienens fordringar.

VYV-tvålen erhålles i varje välsorterad affär från Ystad till Haparanda.

Österlffn & Ulrikssons Tekniska Fabrik.
 YSTAD.

VARJE GRAMMOFONÄGARE

bör rekvidrera vår stora skivkatalog för 1921 över Grammofonskivor. Sändes mot 30 öre t. porto. Ens.-förs. av de nya

Parlophon-Ekophonskivorna.

Spec.: Orkestermusik, Dragspelsmusik. Brilljanta inspelningar. Dagens nyaste melodi finnes alltid hos oss.

Grammafon-Apparater i stort urval till nya bill. priser. Katalog mot 30 i jorto.

A.-B. Nordiska Musikaffären,
 Avd. 20, Göteborg.
 Stora Nygatan 11, Drottninggatan 83.
 STOCKHOLM.

LÄSARINNORNAS SPALT.

Spaltens redaktör ber enträget, att alla som insända meddelande till denna avdelning och även till "Frågor och svar" endast måtte skriva å ena sidan av papperet.

Signaturena Bekymrad Idunvån, Ensam och bekymrad, Beprövad och varaktig hjälp, Fru Berta, Hjälplös, Fru H., En som älskar sällskap, Gammal kontorsdam, Bekymrad, Husmor på landet, Bekymrade föräldrar, Hemlös och Naturälskande, ha svar att avhämta. Insänd svarsporto, så tillsända vi er svaren. "Karin", som vill ha arbete med vävning i hem, torde uppge namn och adress och om möjligt referenser till redaktionen, som kan förskaffa henne arbete hos en Stockholmsdam.

FRÅGOR OCH SVAR.

Fråga. Var vänlig lämna mig, om det är eder möjligt, recept å stora danska Tvebakker, vilka brukas serveras med smör till te.

B. S.

Tvebakker äro ingenting annat än en god vanlig, i allmänhet okryddad vetedeg, med bra nog med flott uti. I stället för att nu rulla bullar som vi göra för att sedan dela dessa, kavlas degen ut i omkr. 2 cm:s tjocklek; uttagas med större eller mindre dricks-glas, få jäsa upp och gräddas i god ugn. När bullarna något av-svalnat, klyvas de och torkas på samma sätt som skorpor.

Fråga. Var god upplys mig vad boken heter, som en sjuksköterska givit ut, till råd för kvinnan i farliga övergångsåldern. Skulle finnas råd, hur man skall förhålla sig för att undgå sjukdom. Tacksam för svar till nyss 50-åring.

Det arbete ni frågar om är antagligen "Kvinnan som åldras, några råd" av Anna Norælius.

Fråga. Som jag till vår hjälp i familjen skulle behöva förtjäna till uppehälle. Jag är något kunnig i sockerkokning, skulle vilja veta vad det är för droppar som göra en del karameller sylriga? även vid partikokning; om det finnes något annat sätt än att arbeta med sked och lägga upp med sked. Sockerbagare har kanske någon annan metod. Om svar i Idun bered.

Anne Marie.

Av eder fråga att döma kunna vi ej finna annat än att ni ej alls är hemma i sockerkokning och vad därtill hör! — Vill ni nu verkligen slå er på detta numera mycket vanskliga yrke, så skall ni aldrig tänka på, att genom en tidning kunna få, om än i och för sig goda råd och upplysningar, någon undervisning som tillnärmelsevis är tillfyllest för att driva karamellkokning som yrke. Ty härtill fordras både kunnighet och stor vana; kunnigheten inlärd hos en sockerbagare eller en yrkeskaramellkokerska; vanan först på lärostället, sedan i eget kök eller verkstad. De sylriga "droppar" ni frågar efter finnas på apotek, och utgöras av citronessence, bergmotesence, apelsinensence m. fl.

Fråga. Har tänkt utbilda mig till charkuterist. Var finnes någon sådan skola och hur är adressen. Tacksam för svar är

Idunprenumerant.

Någon skola för utbildning av charkuterister finnes, oss veterligt ej i Sverige, men väl i Tyskland och i ännu ett par länder. — Vill ni lära yrket, så är bäst söka anställning som biträde i en större charkuterifabrik; naturligtvis ej som försäljerska utan som arbets-skå.

Ny Monogrammbok

utkommen, utgiven av Alma Hultbom. Boken innehåller cirka 1.600 monogram i olika sammansättningar samt 20 alfabet i olika stilar. Finnes att tillgå hos hrr Bokhandlare, genom Distributörerna hrr Seelig & C:o, Stockholm samt hos Pappershandlare och de flesta Tapisseriaffärer och hos utgivaren Alma Hultbom, Linköping där återförsäljare erhålla god provision.

Leo-Piller

äro framställda i samråd med framstående specialister i mag- och tarmsjukdomar. Användes av läkare samt på sjukhus och kan tryggt rekommenderas som

ett utmärkt avföringsmedel

Fås å alla apotek. Tillverkas av

A.-B. LEO, Helsingborg.

— var ej ledsen, jag kommer åter, med M. ZADIGS Divinala Parfym och Tvål.

Dr. Scholl's "Fotknölsskyddare"

ger ögonblicklig lindring åt ömtåliga fotknölar och befriar dem från skons tryck. De återställa dessutom skon i dess ursprungliga form. Pris kr. 4:50 pr st.

Dr. Scholl's "Tåspridare"

bidrager att borttaga fotknölar genom sin sinnrika konstruktion. Den är tillverkad av finaste paragumi. Pris kr. 3:75 pr st. Dessa artiklar äro två av Dr Scholl's 43 fotvårdsspecialiteter. Om ni icke kan erhålla dessa artiklar genom Eder skohandlare så vänd Eder direkt till oss. Begär broschyren "Fötterna och deras vård" som sändes gratis.

The Scholl Manufacturing Co.
 Avd. I. STOCKHOLM 7.

Colman's

SAVORA

Färdigberedd senap.

Fin arom, mild och behaglig.

Englands finaste senap.

Repr.: GUST. F. BRATT & Co., Göteborg

EN KOPP HULTMANS RENA

CACAO

är det bästa på hela dan!

HUSHÅLLSKÄRL

alla slag, av koppar, bleck och aluminium. Prydliga, praktiska, prisbilliga. Finnas i alla järn- och bosättningsaffärer.

A.-B. Kungsörs Bleckkärlsfabrik,
Drottningg. 20 - Kungsör. - Stockholm.

Vår mycket omtyckta
"3/4 kg. ask"

Choklad
Konfekt
Marmelad

endast
5 kr.
per ask

till landsorten fraktfritt 5.80 kr. pr. ask rekommenderas.

PERCY F. LUCK & Co.

Blomsterlökar

direkt från Holland
till odlingspris.

ILLUSTR. KATALOG GRATIS.

E. H. KRELAGE & SON

Etabl. 1811 HARLEM (Holland) Etabl. 1811

Varför är

NESTLÉ'S BARNMJÖL

ett utmärkt näringsmedel för småbarn?

Därför att det uteslutande innehåller råmaterialer av allra bästa beskaffenhet, är lättsmält och närande.

**VICTORIAS
LAVENDEL TVÅL
FÖRNÄMSTA I SVERIGE**

IDUNS SKÖNHETS- INSTITUT

(Forts.)

N:r 94. Vore synnerligen tacksam för råd i nedanstående. Jag är 30 år men har redan djupa veck under ögonen i mitt eljest ganska ungdomliga ansikte. Huru få bort dessa veck? Har alltid hört att massage är skadlig på dessa delar av ansiktet. Hur få en jämn fyllnad över ansiktet, så att de insjunkna partierna försvinna och ansiktet blir mera runt och fylligt? Skånska.

Runt och fylligt ansikte kan ni knappt få av enbart massage, men nog hjälper massagen något om ni utför den på rätta sättet och är ihärdig därmed. Se sv. på fr. 91. Över och under ögonen måste massagen alltid utföras lätt för att ej skada ögonen. Se om rynkor i förtid i sv. på fr. 48 i n:r 25. För övrigt bör ni sköta er förstärkt, vistas mycket ute och föra lämplig diet, så blir nog ert ansikte efter en tid lagom fylligt. Framför allt: undvik nattvak!

N:r 95. Finnes något absolut effektivt sätt att borttaga en intensiv handsvett?

"Plågad som Job".

För handsvett: 168 gr. rosenvatten, 56 gr. flädervatten (fläderté), 14 gr. benzoëttinktur och 0,6 gr. garvsyra. Härmed ignides händerna flera gånger om dagen, varefter de pudras med pulvriserad violrot.

N:r 96. Finnes något medel, som kan göra mörka grova knän vita och mjuka? Är mycket generad vid bad för mina fula knän, som alltid se smutsiga ut.

Prænumant.

Tvätta knäna dagligen med varmt såpvatten och gnid dem med pimpsten. När de äro torkade kan ni gnida in en blandning av lika delar glycerin, sprit och rosenvatten, som köpes färdig på apotek.

N:r 97. Kan man erhålla elektrolitisk behandling i Stockholm. Tacksam för svar.

Malin.

Det kan man. Bäst att vända sig till en hudläkare eller till en s. k. Skönhetssalong i Stockholm.

N:r 98. Hur skall jag gå till väga för att få långa, täta, böjda ögonfransar?

"Une jämtländska".

Stimulerande för ögonbryn och ögonhår: Lavendelättika 38 gr., glycerin 18 gr., jaboranditinktur 3 1/2 gr. Ingredienserna skakas tillsammans, tills de äro blandade. Anbringas med fin pensel, som skakas av före behandlingen av ögonhåren, så att intet av vätskan kommer åt ögonen. Med ihärdighet uppnås god verkan. — Ett annat enklare medel är ricinolja med några droppar alkohol.

Aktiebolaget Stora Essingens Ångtvätt

Första klass Tvätt- & Strykinrättning

H. M. Konungens Hovleverantör

TELEFONER:

Leverantör till:

Riks Stockholm n:r 16 42

H. K. H. Hertigen av Nerike

Riks Stora Essingen n:r 12

H. K. H. Hertigen av Södermanl.

St.-Tel. Stora Essingen n:r 12

Hushållstvätt - Herrtvätt - Gardintvätt -

utföres förstklassigt o. under ansvar att endast i ma tvättmedel användas.

Till hjälp och nytta i hemmet!

VARJE husmoder vet att en stor del av hennes tid upptages av omvårdnaden om familjens kläder och hon uppskattar därför värdet av en god och lättskött symaskin. De mest lätt- och tystgående, som finnas, de mest praktiska, välbyggda och för alla ändamål användbara äro

Husquarna symaskiner

Husquarna Symaskiner äro de enda, som tillverkas inom landet. Återförsäljare på alla större platser. Förmånliga avbetalningsvillkor.

SVENSKA MEDICINALVÄXTFÖRENINGENS torkade blåbär, lingon, spenat, dill, sopprötter m. m.

Högsta kvalitet Billiga, hållbara, lätta att förvara och enkla att använda. Bären ge utmärkta soppor. Lingonen ge dessutom en god sylt. Sopprötterna ge med obetydlig fettillsats en välsmakande buljong. Utförlig beskrivning medföljer varje kartong Finnas i varje välsorterad specialaffär.

OBS.! Förekomma i minut endast i våra kartonger.

FYRTORNETS APTITBITAR, VINGASILL GOURMANDSILL

FINASTE RÅVAROR. — BÄSTA KVALITET.

Just för Eder är denna katalog av stort värde. Den är nämligen den ypperligaste hjälpredda till att göra förmånliga inköp. Vår huvudkatalog N:r 82 för hösten och vintern 1921-22 omfattar en varusortering på tusentals artiklar i manufaktur, korta varor m. m., allt av utmärkt kvalitet och till priser som på grund av depressionen äro så nedpressade att de i många fall understiga varornas tillverkningsvärde. Katalogen jämte provblad å Julstämning och våra övriga julpublikationer, å Ahlén & Holms Arsbok 1922 och veckotidskriften Vårt Hem, sändes på begäran gratis mot portolösen. Skriv idag till AHLÉN & HOLM, STOCKHOLM

Gammal, ypperlig huskur mot grått och missfärgat hår är

AKTA VALNÖTSDEKOKT

VÄLGÖRANDE — EFFEKTIV — OSKADLIG
Tillv. av leg. apotekaren Fru S. Hellström, Apoteket Svanen, Ramnäs.
Pris per flaska 3:50 + låda och porto.

VARU-MÄRKE

MENTHOLATUM

INREGISTRERAT

mot Narig Hud, Kontusioner, Sår. Finnes på alla apotek. Nederlag: Kronans Droghandel, Göteborg. Begär Gratisprov.

Ingen fruktmat är mer givande

vare sig ensam eller i sammansättningar än
JAMAICA-BANANER.

Recept fås gratis hos

THE BANANA COMPANY A.-B., Norrlandsg. 16, Stockholm

Rydbergs Blandning

Detta kaffe rekommenderas
särskilt för god och fyllig arom.

PERCY F. LUCK & Co.

Ät ej potatis

till varje mål, utan byt ut den då och då mot någon smaklig och närande rätt av makaroner, t. ex. Makaroner till kött: 150 gr. svensk amakaroner, stänger eller skurna bitar, 1 1/2 l. vatten, 1/2 msk. salt (8gr.), 50 gr. smält smör, 3 msk. riven ost eller 3mask. stötta skorpor.

Makaronerna sköljas och påsättas i kokande, saltat vatten och få koka 20 min. De upphållas i durkslag, över-spolas med kallt vatten och få väl rinna av men få ej kallna. Smöret smältes och gjutes över och riven ost eller stötta skorpor nerblandas i makaronerna Serveras till kokt och stekt kött.

Köp svensk makaroni!

COLGA'S OVERALL

är den förnämsta lavendel-tvålen.

GIFT ER ALDRIG

örän Ni besökt Bröderne
Ljunggrens Möbelfabrik, Adolf
Fredriks Kyrkogata No 2.

ASTRA-MALTOS

anses av framstående auktoriteter som det bästa kraftmedlet, då det gäller att tillföra organismen lättsmälta kolhydrat. Rekommenderas därför av läkarna för späda barn och digivande mödrar samt kläna personer i alla åldrar. Pris 1/1 burk 2.25, 1/2 burk 2.—

Annonsera i Idun!

VITRUMS FERROL

är det kraftigast aptitgivande och mest stärkande av alla moderna organiska järnpreparat. Synnerligen lättsmält föredrages det av den ömtåligaste mag. Vid blodbrist och svaghet av största verkan. Dess angenäma smak gör att det med lätthet tages av såväl barn som vuxna.

Tillverkas å
APOTEKET VASENS DRUG-HANDELS LABORATORIUM STOCKHOLM
Originalflaskor om 500 gram.
Finnes å alla apotek.

Jägers Elektriska Aktiebolag

Eskilstuna.

En alltid välkommen JULPRESENT

är en flaska

ESTERIA-PARFYM

Framställes i sex olika blomdofter, nämligen Viol, Liljeconvalje, Syren, Rose, Reseda, Hyasint. Finnes artikeln ej å Eder plats, rekvrirera direkt från oss, med angivande av vilka dofter som önskas. Pris Kr. 2:— pr st., 3 fl. portofritt. Obs. det enastående billiga priset.

Knut Lundqvists Tekniska Fabrik Växjö

N:r 99. Skulle bli synnerligen tacksam om jag kunde få något råd hur jag skall få bort mörka fläckar på överläppen. Till följe av begynnande hårväxt har jag använt en salva, som skulle borttaga denna men fick jag i stället endast mörka fläckar. Det är missklädande och generar mig mycket.

"Tjuguåring".

Se svar på fr. 44 i n:r 25.
N:r 100. Snälla fru Skönhetsdoktorn, säg mig hur jag skall få bort onödigt fett, som trots mitt rörliga liv hopat sig på magen och överkroppen, d. v. s. ryggen, armarna samt framom armhålorna. Har därtill platt bröstkörg och slapp byst. Vilka gymnastiska rörelser rekommenderas mot allt detta frågar

"Nyprenumerant".

För att minska fettmat på överkroppen och kring underlivet råder jag er att 1 å 2 gånger om dagen utföra följande rörelse: Lagg er på rygg på golvet med händerna i sidorna, res er i sittande ställning utan att vidröra något för att underlätta rörelsen, ej heller få benen rubbas ur sin ställning. Rörelsen upprepas 10 gånger å rad. En annan rörelse: Drag in magmuskulerna, andas djupt in medan ni höjer armarna över huvudet tills tummarna mötas. Böj kroppen bakåt så mycket som möjligt och sedan framåt medan ni andas ut och för armarna nedåt så att fingertopparna röra golvet. Upprepas flera gånger å rad. — För platt bröstkörg och slapp byst rekommenderas följande: Ställ er framför ett öppet fönster, höj er på tå med armarna i sidorna och drag på samma gång in andan genom näsan så kraftigt, att ni känner halsens och bröstets muskler presas utåt; räknat till 15, andas sedan kraftigt ut genom munnen och sänk er på hälar. Rörelsen upprepas 10 gånger å rad ett par gånger om dagen.

(Forts.)

Behöver Ni pengar till jul

för att kunna klara jul- och nyårsutgifterna? Osvikligt säkert sker detta genom att sälja JULSTÄMNING och våra 17 övriga jultidningar.

Till julhelgen höra numera jultidningarna lika väl som granen. Sälj Ni jultidningar, arbetar Ni således med något som måste ge Er resultat i form av pengar.

Bliv därför agent för
JULSTÄMNING.

Varje agent deltar automatiskt i vår stora agentpremiätävlan med

40,000 kronor

som utdelas extra utöver den ordinarie förtjänsten bland agenterna.

PRAKTFULLA FÄRGPROV

GRATIS!

Rekv. å nedanstående kupong.

FRI-KUPONG.

AHLÉN & AKERLUNDS FÖRL. Stockholm.

Sänd mig genast gratis och franco Edra praktfulla färgtryck å
JULSTÄMNING

och de 17 övriga jultidningarna.

Namn: .....

Bostad: .....

Postadress: .....

Solo-Kaffe

från

Aktiebolaget Malmö Kaffe-kompani

är det bästa

Java-Kaffe

NORMANS

INKOKNINGSPAPPARAT OCH BURKAR
TILL BILLIGA PRISER
TEGNERSGATAN 23 ODEGATAN 41

KEX KEX KEX KEX KEX KEX KEX

Ärade Husmödrar!

Prova
Svenska Kexfabriks Aktiebolagets, Märsta,

Varu-Märke

Örnen

utmärkta kex, biscuits, kaffebrödsblandningar från 5 till 10 kr. per kg., Wafers (Rån) från 6.50 pr kg. Märstaskorpor, etc.

Bästa ersättning för småbröd.

Finnes hos varje välorterad handlande i landet.

KEX KEX KEX KEX KEX KEX KEX

Jacobson & Co.

STOCKHOLM

OMSLAGSPAPPER

BINDGARN

engros

Riks Tel.

Allm. Tel.

12 98, 203 98.

21 10, 11 26.

Lediga platser

och

Platssökande

endast

30 öre pr mm.

LEDIGA PLATSER

Bildad HUSFÖRESTÄNDARINNA i 25—30 årsåldern, av god familj, frisk och hurtig med gott sätt, kunnig i matlagning, sparsam och ordentlig, erhåller förmånlig plats hos affärsman d. 1 dec. Prima rek. fordras. Insänd ansökan med foto och uppgift om lönepretentioner m. m. till: "Affärsman", p. r. Borås.

Vävlärlarinna.

Den Kellerska sinnessvaganstalten i Danmark söker till 1 januari 2 vävlärlarinnor. Villkor: Grundlön 1800 kr., som stiger till 2400 kr. Tillägg för närvarande 1.350 kr. För fullt fritt vivre avdrages 1200 kr. årligen. Pensionsrätt mot 5 proc. av den fasta lönen till pensionsfonden.

Man vände sig till överläkaren, Professor Keller, Brejning p. r. Børkop.

Stort kooperativt företag

garanterar c:a 1/2 priser till medlemmarna. Ombud sökes å alla fabriker och arbetsplatser. Svar till minskade levnadsomkostnader. Svenska Telegrambyrå, Göteborg, f. v. b.

PRAKTISK NYHET!

SÄRDELES LÄMPLIG PRESENT

BÄSTA MEDEL

FÖR

LÖDNING I HEMMET

ÄR

CITO

Finnes i varje järnhandel.

Millioner förstöra sitt hår med sprithaltigt och felaktigt sammansatta hårvatten, grönsåpa, såpsprit m. fl. otjänliga hemkurer. Ni behöver ej med bekymmer se häret falla bort, om ni tillskriver Specialisten i hårsjukdomar VALENTIN LINDBERG, Kommandörsög. 12, Sthlm, träffas kl. 12—2 vard. Flera tusen bevis finnas från botade skalliga och tunnhåriga personer. Uppgiv ålder, sjukdomens art m. m. Bifoga 40 öre för svar i diskret brev. Mina behandlingsmetoder äro berömda av såväl vetenskap, press som allmänhet.

SPRINGMADRASSER

Nutidens populäraste Resärmadrass. Ytterst billig. Begär vår senaste prislista. Obs! Stor prisnedsättning.
A.-B. Skandinaviska Sångresärfabriken
Tel. 344. Karlstad. Tel. 344.

Hushållspröken,

kunnig i matlagning, sömnad och i alla i ett hem förekommande göromål, erhåller plats antingen genast eller i nästa november. Jungfru finnes. Svar med betyg, foto och löneanspråk till Fru Jenny Håkansson, Persnäs prästgård, Persnäs. Öland.

En bättre flicka,

villig åtaga sig en barnhusas sysslor erhåller god plats 1 November eller senare i familj där köksa finnes. Något sykkunnig. Goda rekommendationer och intresse för arbetet fordras. Svar med uppg. om ålder, rek., löneanspråk samt foto till "Familjemedlem", Box 31, Amål.

Anspråkslös flicka

som vill åtaga sig en ensamjungfrus sysslor, får bra plats i liten tjänstemannafamilj på landet, 2 mil från stad, 1:sta eller 15 instundande nov. Lön 50 kr. i månaden. Svar torde insändas till: Fru Selma Skog, Adr. Sävar (Västerbottens län).

Ensam dam,

bosatt å landet, önskar som hjälp och sällskap bildad flicka, helst något kunnig i husliga sysslor. Svar märkt "H. B.", Iduns exp. f. v. b.

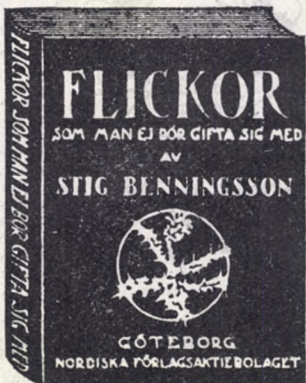
VÄRMELEDNINGSSPISEN
WOCO
PATENT

KOKSPIS MED VÄRMELEDNINGSPANNAN FÖR UPPVÄRMNING AV MINDRE LÄGENHETER

WERNER & C:O BORÅS

Uppvärmning av 2, 4 & 6 rum och kök gratis, vid eldnings förskottning och bakning, om man insatt värmeledningsspisen WOCO. Begär katalog och offert.

UPPSEENDEVÄCKANDE BOKNYHET!

FLICKOR
som man ej bör gifta sig med.

Av STIG BENNINGSSON.

En intressant och lärorik bok som grundligt och träffande skildrar de kvinnor, vilka mannen gör klokt i att undvika vid valet av maka, om han vill trygga sin egen och sina barns lycka. Grundad på vad erfarenheten lärt och den vetenskapliga forskningen bevisat. En intressant "KVINNOPEGEL" som visar kvinnan sådan hon är — med alla hennes fel och förtjänster.

Bör läsas av varje ung man och kvinna!
Säljes av oss för endast kronor 2:50

INNEHÅLL (21 kapitel)

Kap. I. Drömmen om kvinnan.	Kap. VII. Lärda kvinnor.
„ II. Kärlek och förälskelse.	„ VIII. Enda dottern.
„ III. Inför valet av maka.	„ IX. Modedockan.
„ IV. Ärtligheten och barnet.	„ X. Hysteriska flickor.
„ V. Rättsliga äktenskapshinder.	„ XI. — — — — —
„ VI. Kvinnans inre egenskaper återspeglade i hennes yttre.	„ XII. — — — — —
1. Huvudets form och ansiktsprofilen.	„ XIII. — — — — —
2. Ögonen.	„ XIV. — — — — —
3. Munen och läpparna.	„ XV. — — — — —
4. Öronen.	„ XVI. Aldersskillnaden mellan parterna.
5. Näsan.	„ XVII. Svartsjuka.
6. Kvinnans gång.	„ XVIII. Olikt. i temperament.
7. Håret	„ XIX. — — — — —
8. Fingernaglarna.	„ XX. Vilka flickor ha största utsikterna på äktenskapsmarknaden?
	„ XXI. — — — — —

Passa på innan upplagan tar slut!

REKVISITIONSSSEDEL.

Idun.

Insändes till

NORDISKA FÖRLAGS A.-B., GÖTEBORG

Härmed rekvireras att sändas mot postförskott boken **FLICKOR, som man ej bör gifta sig med** av Stig Benningsson, pris kr. 2: 50 + porto.

Namn: .....

Bostad: .....

Postadress: .....

Engros & Detail
Billiga Pälsvärk

SKINN- & ULL-IMPORTEN
Regeringsg. 16, 1 tr.
Rikst. Tel. 29 53
Allm. T. Br. 4794

FAMILJERÄTTSÄRENDEN

Äktenskapsförord. Boskillnads- och äktenskapskillnads mål. Boutredningar och arvskiten.

TESTAMENTEN

Advokattfirman
Andén & Staël von Holstein
Eva Andén. Mathilda Staël von Holstein
Lilla Vattugatan 14.
Bika 7576, 24488. Allm. 18336

Endast EN SANO-KAPSEL

om dagen (för barn ½ kapsel dagligen) erfordras för åvägbringande av en fond av kraft och tillförsikt, oumbärliga för kvinnor, män och barn under alla svaghetstillstånd. Alstra snabbt och säkert levnadsmod, energi och arbetslust, undanröja svaghet, trötthet, sömnlöshet och överansträngning. Spieckers Sanokapslar säljas å alla väl-sorterade apotek och drogaffärer i askar om 20 st. till kr. 4: 25, eller expedieras portofritt pr postförskott från under-tecknade.

Liten kur (5 askar) kr. 20:—
Stor „ (10 „) „ 38: 50
Generalagenter: Harald Westerberg & C:o, Göteborg 1.

Tapetkompaniet
levererar Eder

TAPETER

till lägsta priser. Största sortering av in- och utländska kvalitéer. Rekvirera prover genast. Riks 99 05. Allm. 133 20. Katarinav. 7, Sthlm. (Vid Slussen.)

Säljes på apoteken.

ALKOHOLFRI!

ETERFRI!

Klena, i utvecklingen eller vid undervisningen efterblivna **barn** liksom även **blodfattiga vuxna personer**, som känna sig matta, **nervösa** och överarbetade eller som äro lättretliga och fort bli trötta, ha för att stärka sina krafter med bästa resultat använt

Dr. Hommel's Haematogen

det förnämsta blodbildande **kraftmedlet**. Resultaten ha varit storartade vid fall av **anaemi, blodbrist, allmän svaghet, dålig matlust** o. s. v.

AKTIEN-GES. HOMMEL'S HAEMATOGEN, Zürich (Schweiz).

Generalagenter för Sverige **MALMSTEN & BERGVALL, Göteborg & Stockholm.**

Ny upplaga

"Svenska kvinnan genom seklen"

Kronor 5:—

Iduns Exp., Stockholm

Gahns

Maniol

Fukt och kyla huden ej tål
Använd dagligen Gahns Maniol